

Breve Et Compendiosum Examen Iuris Publici Romano-Germanici : In Usum Collegiorum Privatorum Explicatario-Examinatoriorum

[S.l.], 1685

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn766622754>

Druck Freier Zugang

7c-3193.

BREVE ET COMPEN-
DIOSUM

37-15
EXAMEN
JURIS PUBLICI
ROMANO-GERMANICI

In

*Vsum Collegiorum Privatorum
Explicatorio - Examinatori-
orum, ex Uno vel altero Authore
concinatum,*

&

luci expositum.

G. A.

Jc' 3193.

Anno clc Isc LXXXV.

EXAMEN
PUBLCI
ROMANO-GERMANICI
Tum Collegium
Examinator

Anno d. 1725

LECTORI BENEVOLO
SALUTEM!

Presens hoc Opusculum No-
strum est, & non Nostrum.
Nostrum, quoad Disposi-
tionem, qua hanc formam est
indeptum, & sic quasi novâ Veste
indutum. Non Nostrum, quoad
Materiam, sive Rem, quae in illo
exprimitur. Depromta ea ipsa est
ex Uno vel Altero Authore Nostrî
hujus Aevi celebratissimo, praesertim
verò ex famigeratissimi Lipsiensis
Philologi & Philosophi, Thomasi,
Doctrina Imperii Romano-Germa-
nici Hodierni, certis Tabulis com-
prehensa: Item: per celebris Doctoris
Belitzii Idea Juris Publici, etiam in
Tabulas redacta. Alios Authores
modesto silentio veneramur. Opina-

bantur Studiosi quidam, se majores
fructus ex Collegiis nostris Variis per-
cepturos, si non tantum Explicatio-
nes allatas avidis auribus hauri-
rent, sed etiam, si ipsimet Examen
subirent, id quod non unâ vice ab iis
ita praeistum fuit, ut Primis saltem
Tyrociniis hujus Doctrinae se im-
buitos fuisse, gavisifuerint. Sic preces
aliorum Studiosorum, qui simili
cupiditate Fundamenta sibi impri-
mendi flagrant, tantum apud Nos
jure merito valuerunt, ut haec pagella,
quanquam pauca, Typographicopraelo
committerentur, & hi descriptionis
labore levarentur. Sin & Tuo,
Lector benevole, Studio, opella
haec possit inservire, est, quod nobis
gratulemur. Si minus, ex Voluntate
saltim nos judices, & quod Dextrâ
manu traditur, Sinistrâ ne accipias,
rogamus, teq; diu valere, & rem tu-
am feliciter gerere, jubemus

C. B. D.

R. Tot, quot sunt *Individua Imperiorum*, seu *Rerumpublicarum*. Sic alia est *Doctrina Imperii* in Regno *Gallia*, alia in Regno *Hispania*, alia in Regno *Rom: Germanico*, quam ultimam doctrinam *hoc loco* consideramus.

In quos partes Doctrina Imperii Romani dividi potest?

In tot, quot sunt ejus *Periodi & mutationes insigniores*.

Quot igitur sunt Imperii Romani insigniores Periodi?

Communiter numerantur *septem*, quarum *prima*, sub *Sex Regibus* usque ad *Imperium Consulare*.

Secunda, sub *Consulibus* solis, usque ad *Tribunos plebis*.

Tertia, sub *Consulibus & Tribunis plebis simul*, usque ad *Julium Caesarem*.

Quarta, à *Julio Cesare* usque ad *Constantinum M.* à quo divisum fuit

fuit Imperium Romanum, scil. in
Oriente, quod tandem in *Turca*
 venit potestatem captâ *Constan-*
tionopoli Anno 1444. Et *Occiden-*
zale, quod fuit vexatum à Barba-
 ris, vindicatum ex parte à *Carolo*
M. circa annum Christi 800. &
 ita translatum ad *Germanos*, un-
 de vocatur hodie Imperium *Ro-*
mano-Germanicum.

Quinta, à *Constantino M.* usque
 ad *Carolum M.*

Sexta, à *Carolo M.* usque ad *Otto-*
nem III. Saxonem.

Septima, ab *Ottone III.* ad *Leopold-*
dum I. modernum Imperatorem.
 Et ab hâc *Septima* periodo incho-
 atur imprimis *Status Imperii Ro-*
mano-Germanici hodiernus.

Quid Doctrina hac comprehendit?

Non omnes Periodos, sed *ulti-*
mam tantum, in qua Imperium
 Romanum Germanicum cœpit
 esse *Electitium*. A 4 Ho-

*Hodiernum Imperium quare ap-
pellatur Romanum?*

*Ab Vrbe Româ, vel etiam à primis
Imperatoribus Romanis, qui eversâ
Monarchiâ III. summam hanc
Imperii dignitatem in urbe Româ
primo erexerunt, & omnes
fermè Gentes in Orbe subjuga-
runt; unde Roma dicta est Capus
Mundi.*

*Quare appellatur Romano - Ger-
manicum?*

*Hoc nomen accepit tempore
Caroli M. Imperatoris, qui, expul-
sis Longobardis ex Italiâ, primus
autor fuit summæ dignitatis Ger-
manicæ collatæ.*

*Quomodo describitur Imperium Ro-
mano Germanicum?*

*Imperium Romano - Germa-
nicum est ultima & Suprema Mo-
narchia, à Julio Cæsare incipiens,
bellica Caroli M. virtute à Græ-
cis*

cis immediate ad Germanos translata, & adhuc durans.

Quomodo communiter dividitur Imperium Romano - Germanicum?

In *Antiquum*, cujus fundamentum Romulus & Remus jecerunt: Et *Novum*, quod iterum duplex est: *Oriente & Occidente*.

Explica mihi Novum Imperium ratione Originis, incrementi & casus sui.

Origo fuit à Constantino usq; ad Justinianum: *Incrementum* à Justiniano ad Nicephorum Phocam: *Casus*, ab Andronico usque ad excidium Constantinopolitanum.

Quanam Origo, incrementum & casus fuit imperii Occidentalis?

Origo est à Longobardis, quos Carolus M. primus Germaniæ Imperator debellavit, & sic Imperium Occidentis Jure belli acquisivit, & ad Germanos transtulit. *Incrementum*

mentum fuit à *Carolo M.* ad *Otto-*
nem III. uti visum supra quoque
 fuit, dum de *Periodis Insignio-*
ribus Imperii Romani actum.
Casum ignoramus, eumque de *Re-*
servatis Majestatis divinæ esse cre-
 dimus.

Quandoq; etiam *Imperium hoc*
vocatur Sacrum, vel Sacro-Sanctum:
unde hoc?

Communiter ratio hujus ap-
 pellationis redditur, quia sub *Im-*
perio Romano Antiquo natus fu-
 erit *Christus servator Noster.*

Nonne Papa Romanus transtulit
Imperium in Carolum M. tanquam
causa Principalis?

Nullatenus, nam tale jus trans-
 ferendi ipse *Papa* ne quidem ha-
 buit. Quomodo igitur illud po-
 tuit exercere? Et nulla in toto
Jure Civili hujus translationis à
Papa factæ extat mentio, quæ si
 facta

facta fuisset, tanquam memora-
bilis meritò notari debuisset. Et
patet quoq; ex *Historicis*, quod *Ca-*
rolus M. Imperium Romanum ac-
quisiverit partim *Jure belli*, extor-
quendo illud Longobardis: Par-
tim per *Electionem liberam* populi
Romani, partim deniq; per *Trans-*
actionem cum Græco Imperatore.

An igitur illa translatio facta
fuit præcisè in Nationem Germani-
cam?

Sic est, quia *Carolus M.* fuit
Germanus, Prosapiâ, Patriâ, Lin-
gua, Moribus, Affectu, & denique
Imperio.

Quenam hodie autem est forma
Imperii Romano-Germanici?

Cum hodie pleraq; jura summi
Imperii Ordinibus communia
sint, quia Imperator sine consen-
su Statuum non potest bella, vecti-
galia, comitia indicere, aut Leges

universales ferre. &c. Imperii nostri Status non *Simplex*, sed *mixtus* est dicendus ex *Monarchico* & *Aristocratico*.

Qualis autem forma ejus olim fuit?

In *Julio Casare*, ad *Francorum* *Cesarum* tempora usq; fuit *Monarchia simplex*.

Quando autem Cesarum potestas imminui cepit?

Post *Ottorum* tempora.

Quomodo autem cepit imminui?

In *Sacris*, *Papæ Romani* eriperunt illis jus creandi *Pontificem Romanum* & *Episcopos*. In *Profanis*, occasione electionum, valde circumscripta fuit paulatim *Imperatorum potestas*, & cum *Statibus* comunicata aut divisa.

Quid de hodiernis reliquiis Imperii Romani notandum?

Scilicet, hodiernas reliquias *Imperii Romani* vix *quadragesi-*

nam portionem veteris Monarchiæ æquare.

Quinam autem ita deplumarunt Rom. Imperii Aquilam?

Deplumarunt illam *Turca, Galus, Hispanus, Danus, Principes Italia, Veneti, Lotharingus, Helvetii, Belgæ &c.* Et reliquis omnibus de facto subtractis, vix Germania facta recta mansit.

Quodnam Imperii Romani est Insigne?

Aquilabiceps in Campo Aureo, quæ quando recepta fuerit, non equidem liquet. Bicipitem autem dicunt esse Aquilam, ad denotandum, Romanum Imperium divisum quondam fuisse in Orientale & Occidentale.

Quomodo Imperium Romano Germanicum hodie dividitur?

Dividitur hodiè in *Decem Circulos. Germanicè Reichs Riene:* qui sunt:

1. *Austriacus.*
2. *Bavaricus.*
3. *Francicus.*
4. *Suevicus.*
5. *Burgundicus.*
6. *Rhenanus Superior.*
7. *Rhenanus inferior.*
8. *Westphalicus.*
9. *Saxonicus Superior.*
10. *Saxonicus inferior.*

Quamquam Ordo hic omni dubio
non careat.

*Quanam sunt Leges fundamenta-
les Imperii Rom. Germ.?*

Primò, *Aurea Bulla* (quæ tamen
mutationem quandam, saltem *par-*
tialem, sustinuit,) cujus Autor fuit
Carolus IV. & meruit sic dici ab
aureo sigillo.

Secundò *Capitulationes*, quæ ni-
hil aliud sunt, quàm *Lex Regni* vel
Imperii, quâ populi Germanici
summum Imperium in Impera-
torem

tozem transfertur *certis conditio-
nibus.*

Tertiò *Recessus Imperii*, die
Reichs Abschiede.

Quartò, *Pax Religiosa*, quæ ne
Religionis causa cuiuspiamli move-
retur, post transactionem *Passa-
viensem* publice est sancita in Co-
mitiis *Augustanis* Anno 1555.

Quintò, *Pax facta* *Osnabrugis* An-
no 1648.

*Sunt nè etiam alie Leges Imperii Ro-
mani?*

Sunt, Sed *non scriptæ*, quæ *Con-
suetudines* dicuntur. *Consuetudi-
nes* autem æstimantur ex factis
crebrò repetitis. *Factorum* autem
custodes sunt *Historici*. Unde *Le-
tlio Historiarum* hic multùm con-
fert.

FINIS PROOEMII.

CA-

CAPUT I.

*De Imperatore Romano-
Germanico.*

Quid est Imperator Romano-
Germanicus?

Est Supremus Princeps, qui se-
cundum constitutionem Caroli-
nam legitimè electus, Reipubl.
Rom. Germanicæ præest. Germ.
vocatur der Kånser.

Quomodo aliter Imperator vocatur?

Cesar, quod cognomen initio
Proprium fuit, Primò Imperatori
Julio. Postea verò quasi jure hæ-
reditario unà cum ipsâ dignitate
Imperatoria transit in successo-
res.

*Quale porrò Cognomen obtinet Im-
perator?*

Cognomen *Augusti*, quod Suc-
cessor Caji Julii Cæsaris *Octavia-
nus* primùm assumpsit, postea & re-
liqui

liqui Successores Augusti fuerunt appellati.

Quid Cognomen Augusti Germanicè solet importare?

Mehrer des Reichs / sicuti, semper Augustus significat, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs. Quasi Augustus dicatur ab Augendo, i. e. Amplificando Imperio, quam vox Augendi, quatenus ab ea derivatur Augustus, significet consecrare.

Quanam ulterius attribuuntur Imperatori Cognomina?

Dicitur Sanctissimus, quia est maximè venerandus: Divus quoque dicitur, quod nomen olim Imperatores Post mortem demum indispicebantur, quasi in Deorum numerum relati; hodiè verò appellatio hæc etiam ad viventes adhuc transfertur.

CAPUT.

*De Modo Perueniendi ad
Imperium.*

Quid statuis de Imperio Romano-
Germanico, estne Electitium an
vero Successivum?

Hodie *Electitium* est. (1) Quia
si *successivum* esset, mortuis Impe-
ratoribus, succederetur vel ex
Testamento, vel ab *intestato*. Sed
nec ex *Testamento* (nullum
enim ostendi potest:) nec ab in-
testato (Quia Carolo V. successit
Ferdinandus Frater vivo Philip-
po Caroli Filio:) ergo. &c.

2. Quia Singulorum *Electiones*
demonstrari possunt ex historia.

3. Quia jurant in *Capitulationi-
bus*, daß sie sich keiner *succession*
anmassen oder darnach trachten
wollen. Quare etiam utuntur Ti-
tulo: *Erwehlter Römischer Käy-
ser*.

4. Quia

4. Quia alias non opus est *Electorum* conventu ad eligendum: ipsorumque *Electorum* dignitas nomen esset sine re, nec posset evenire dissensio in suffragando, quæ omnia sunt absurda & experientia contraria.

Annon autem obstare videtur huic sententia, quod jam inde ab Alberto II. ad LEOPOLDUM I. continua serie per Annos 220. Et plures, Omnes Imperatores numero undecim ex eadem Familiâ Austriacâ fuerint?

Resp. Non obstat hoc, quò minus Imperium hodiè sit *Electivum*. Nam causa hujus in eadem Familiâ permanentionis non fuit *successio*, sed *justis ex causis facta*, libera tamen, *Electio*, neq; etenim *Lex*, neq; *consuetudo* *Electores* obligat ad Familiam *Austriacam*. *Lex* talis nulla existit: *Consuetudinis* vis per articulos *Capitulationis* tollitur.

Que

Quanam verò sunt cause , quæ hæcenus moverunt Electores ad persistendum in unicâ hæc Familiâ Austriacâ?

Præcipuè causæ fuerunt duæ:
 (1) Quia nulla familia *Turca*, qui gravissimus est Imperii Rom. hostis, potentius potest resistere. (2) Quia nulla familia *dignitatem* Imperii valdè pauperis meliùs potest sustinere.

Quid est Electio Imperatoris?

Electio est actus legitimus, quo personæ idoneæ, administratio Imperii Rom. juxta præscriptam Aur. Bullæ formam per Electorale Collegium, aut illius partem majorem confertur.

Quanam igitur sunt Persona eligentes?

Collegium Electorale, in quo hodiè sunt Octo: tres Ecclesiastici, & quinque Seculares Electores, de quibus omnibus agetur suo loco.

Quid

Quid verò in Persona eligenda requiritur?

Persona eligenda, seu is, qui, eligitur, debet esse. (1) Ratione Sexus, *Mas non Fæmina, Eunuchus aut Androgynus.* (2) Ratione Nationis, debet esse *Germanus*, i. e. legitimo thoro ex Familiâ Illustri Germanicâ natus (3) Ratione Dignitatis, ut sit Princeps, quanquam olim in Comites etiam collata fuerit Imperatoria potestas. (4) Ratione Status, ut sit *Laicus*, non Clericus, non infidelis, sed Christianus non Hæreticus, potest tamen esse Religionis Protestantium.

An verò præcisè Germanus ad Imperatorem est eligendus?

Utrique. Quanquam in *Auræ Bullâ* nihil hâc de re decisum sit. Ex longâ tamen & immemoriali consuetudine, & post constitutionem *Ottonis III.* invaluit, ut non nisi *Germanus* eligeretur,

Quid

*Quid de Etate eligenda Persona
dicis?*

De illa nihil certi est definitum.

*Quenam antecedunt Electionem
Imperatoris?*

Quatuor: Primo, Personarum
Eligentium Convocatio. Secundo,
earum *salvus Conductus*. Tertio,
Comparitio. Quarto, *Deliberationes*
de *Capitulatione* futuri Imperato-
ris.

Quid circa Convocationem notas.

Primò, Locum, quo convocan-
di sunt Electores, qui ordinariè est
Frankofurti ad Mœnum per A. B.
Titulum, I. S. *Uber dieſes ſezen
uß ordnen wir auch ic.* Extra or-
dinem tamen & propter impedi-
menta potest esse & alia urbs. Se-
cundò, Tempus, scil. intra *Menſem*,
quum de morte Imperatoris co-
gnitum est, Moguntinus convo-
cat reliquos Electores, juxta A. B.

Tit.

Tit. I. Ob gravem tamen causam
 tempus hoc potest prorogari, uti
 factum meminimus in Electione
 Imperatoris moderni *Leopoldi I.*
Tertiò, Persona Convocans, quæ
 est *Electo Moguntinus*: Tanquam
 Electoralis Collegii *Decanus*, vel
 etiam tanquam *Archi-Cancellarius*
 Germaniæ.

An igitur exinde competit Mogun-
tino aliquod in ceteros Electores Im-
perium?

Nequaquam. Nam, Mogunti-
 no officium negligente, cæteri, non
 vocati convenire possent ad eli-
 gendum, per A. B. Tit. I. §. Wenn
 es aber ic.

An verò Capitulum, Archiepiscopo
Moguntino mortuo, Electores ad E-
lectionem Imperatoris convocare po-
test?

Quamvis *Capitulum* aliàs idem
 possit, quod *Episcopus*. Fallit tamè
 hoc

hoc in iis, quæ *Episcopo* non ut *Episcopo*, sed ut *Principi & Electori* Imperii Rom. competunt.

Quid de Salvo-conductu notas?

Ille debetur *Electoribus* aut eorum *Legatis*, si velint, ab omnibus iis, per quorum *Territoria* proficiuntur, per A. B. Tit. 1.

Quid circa Comparitionem animadvertis?

Illam est duplex: vel *immediata*, & in persona propria: vel *mediata*, nempe, si quis *Electori* permittit suffragium suum, quò in casu *Electores* duo habebit vota; vel per *Legatum*, sed cum perfectissima plenipotencia, cujus formula habetur in A. B. Tit. 19. instructum.

Quid, si quis Elector plane non compareat, aut compareat quidem, sed ante actum eligendi Locum suum deserat?

Is privatur suo voto per A. B. tit. 1. §. Und welcher ic.

Quid

Quid verò si veniat, inchoatâ quidem Electione, sed nondum finita?

Is admittitur ad eum statum, in quo tunc res est, per A. B. Tit. 3. §. Wann aber und ob ic.

Quid deniq; si major pars emanet vel discedat, possuntne eligere reliqui?

Possunt.

Quid tandem observas de Deliberationibus ratione Capitulationis?

De iis notari meretur Decretum Collegii Electoralis Francofurti den 26. Junii A. 1658. annexum Capitulationi Leopoldi, des Inhalts: Ob wohl ein hochlöblich Ehur- Fürstlich Collegium aus sonderbaren erheblichen Ursachen geschehen lassen/ daß so wol auswertiger Potentaten und Republicquen Botschafften/ Gesandten / und Abgeordnete/ als auch andere allerhand Stans
B
des

des Personæ publicæ, bey jekziger
währender capitulation un̄ ans
dern zu der Wahl gehörenden
deliberationibus sich in Franck-
furth am Mann auffgehalten/
so sol doch solches ins künfftige
von niemand in consequens Ges-
zogen/ oder aber wider die Gül-
dene Bull/die Chur-Fürstliche
præminentz, und in diesem fall
zustehenden sonderbaren Rech-
tes allegiret oder mißgedeutet
werden.

*Quanam Electionem Imperatoris
concomitantur?*

Primò, Electoribus in æde Sena-
toria congregatis, præstatur jura-
mentum securitatis, per A. B. Tit.
1. §. Wir befehlen ꝛ. *Secundò*,
Proceditur in templum S. Bar-
tholomæi & celebratur Missa,
juxta A. B. Tit. 2. NB. Protestantes
Principes vel Legati hodiè solent

ab. fir

abesse ab actu *Missa*, qui in vicinum
 sacellum interea succedunt. *Ter-*
tio, Præstatur ab Electoribus *ju-*
ramentum, cujus formulam anti-

quam vide in A. B. Tit. 2. §. *Jch N.*
Erz-Bischoff. Hodierna sic clau-

ditur: *Ita me Deus adjuvet & San-*
ctum Evangelium! *Quarto*, secedi-

tur in conclave ad actum ipsam
 Electionis, in quo primum vo-

tum hodie est penes Electorem
Trevirenses, per A. B. Tit. 4. §. *Fers-*
ner so offt / ibi: So sol der ehge-
nantere.

Quid verò, si vota dissideant?

Electus ille censetur, quem plu-
 res elegerint: seu; valet plurali-
 tas votorum, per A. B. Tit. 2. §.
Wenn aber an dem Ort ic.

An autem aliquis à cæteris electus
suo ipsius suffragio numerum suffra-
gantium potest augere?

Affirmatur per A. B. Tit. 2. §.
fin. Ob dann drey ic.

B 2

Quid

*Quid Quintò & Sextò Electionem
concomitatur?*

Quintò vota Electorum redi-
guntur in *Scripturam*, Electorum
sigillis confirmatam. Et Sextò de-
nique *Moguntinus* accersito popu-
lo publica Oratione Electum Im-
peratorem renunciat, vel, si *pra-*
sens est, in *æde Bartholomæi* sistit.

*Quanam verò consequuntur Ele-
ctionem?*

Primò privilegiorum Confirmatio.
Peracta enim Electione, statim
Electus, priusquam in aliquibus
aliis causis vel negotiis virtute
Sacri Imperii administret, uni-
versis & singulis Electoribus, o-
mnia Ipsorum *privilegia*, jura, di-
gnitates, & quicquid Ipsi ab Im-
perio usque ad diem Electionis
obtinuerunt, absque ulla mora &
contradictione, debet confirma-
re.

Se

Secundò Imperatoria Obligatio,
 quâ Imperator per Capitulationem ad certa quædam servanda obstringitur. Cujus summaria sunt: *Primo*, ut Religionem Catholicam defendat, & justitiam omnibus æqualiter administret. *Secundo*, ut Leges omnes Imperii fundamentales confirmet. *Tertio*, ut nullum bellum intra vel extra fines Imperii suscipiat, nullum conventum indicat, legem non condat nec emendet, nullum vectigal de novo imponat seu minuât, nec, quæ sunt similia, *sine Electorum Consensu* peragat.

Quid Tertio consequitur Electionem Imperatoris?

Imperii Commissio, sive potestatis Imperatoris plenaria attributio.

Quid autem hic notas?

Primò, hodiè Imperatoribus per Electionem conferri Majestatem

B 3

rem

tem non plenam & absolutè Monarchicam, sed *certis limitibus restrictam*, ut intelligi potest è singulorum Imperatorum Capitulationibus. *Secundò*: Quicquid tamen Imperator Romanus, quata-
lis, habet potestatis, illud non aliunde pendere, quam ex Electione, non verò ex Confirmatione Papæ Romani.

Quid Quarto consequitur Electionem?

Coronatio, quæ nihil aliud est, quàm congeries actuum solenni-
um, quibus Electio & commissio Imperii quasi renovatur, ad Autoritatem Electo stabiliendam, & personam ejus *omnibus & singulis* notam faciendam.

Quotuplex olim fuit illa Coronatio?

Triplex: *Primò*, Germanica, propter Regnum Germaniæ.

Secun-

Secundò, Longobardica, propter Regnum Longobardiæ seu Italiæ.

Tertiò, Romana seu Papalis, quâ superioritatem aliquam & jus confirmandi arrogârunt sibi Pontifices Romani. Hodie verò sola adhibetur Germanica. Et Carolus V. fuit ultimus, qui Papalem coronationem ambiret, & Bononia impetraret.

An necessaria est hæc Coronatio ad potestatem Imperatoriam consequendam?

Non. Sola enim Electio ad illam rem sufficit: Interim tamen honesta & decora hæc est Coronatio.

In qua Urbe Coronatio hæc peragenda est?

A. B. Tit. 28. §. Wir befinden auch: nominat *Aquisgranum &c.*

Quod tamen post *Carolus V.* non semper fuit observatum: Notum enim est, *Ferdinandum II.*

B 4

Franco.-

Francofurti, Ferdinandum III. & IV. Ratisbonæ, Leopoldum verò I. Modernum Imperatorem Francofurti ad Mœnum coronatos esse.

Quinam Archi - Episcopo convenit coronandi jus, Moguntino, an verò Coloniensi?

De hac re superioribus annis hi duo Electores litigarunt. Lis tamen hæc amicabiliter inter partes sopita fuit, ita ut, si in *Moguntino* districtu Coronatio celebraretur, Moguntino competat; Si in *Coloniensi*, Coloniensis eam peragat, extra verò eam alternent. Vid. Transactionem hanc confirmatam artic. 37. *Capit. Leopoldi.*

Quanam ad essentialia hujus Coronationis pertinere putas?

Primo Unctionem, quæ fit Oleo, differt à Consecratione, quæ fit Chrismate.

Secun-

Secundo, Insignium Imperii traditio, uti sunt Corona clausa, quæ Imperialis, ad differentiam apertæ, quæ Regalis appellatur. Porro Gladius, quem Imperatori Saxo præfert. Item Sceptum, Pomum Aureum, cui Crux superposita, Amictus denique, sc. Togaauro gemmisque decorata, quæ Noribergæ asservatur.

Tertio Juramentum, quod duplex præstat, ante & post Unctionem & Coronationem.

Quenam materia est Corona?

Non ex ferro aut argento, ut putant nonnulli, sed ex puro puro auro fabrefacta est, sic tamen, ut in ea Veterum laudabilis parcitas satis eluceat.

CAPUT III.

De Divisione Electionis Imperatoris, & Rege Rom.

B 5

Quo.

Quomodo distinguitur Electio?
In Ordinariam & Extraordinariam.

Quid est Ordinaria?

Quando, vacante Imperio, vel per mortem, vel per Resignationem, vel per Depositionem Imperatoris, Electores ad Electionem novi Imperatoris legitimo modo accedunt: Et de hac electione hactenus actum fuit.

Quid verò est electio Extraordinaria?

Quando, vivente adhuc & nonnunquam consentiente Imperatore, Electores ad Electionem Regis Romani se accingunt.

Cujusnam verò est statuere, an talis Electio sit è re Imperii?

Electorum.

An etiam invito Imperatore possunt Electores eligere Regem Romanorum?

Uti.

Utiq̄ue , per Capitulationem
Ferdinandi III. art. 38. **Sondern**
wie dergleichen.

Quis est finis hujus Electionis?

Primò, ut evitetur Interregnum,

*Secundò, ut absente fortè Impe-
ratore, sit, qui vices ejus obeat.*

*Quid verò hic est Rex Romano-
rum?*

*Rex Romanorum hîc vocatur,
qui vivo Imperatore electus est ad
spem successionis indubiam.*

*Quomodo differt Rex Rom: ab Im-
peratore Romano?*

*Primò, Imperatoris signum est
Aquila biceps; Regis simplex.*

*Secundò, Imperator Bullâ, Rex
Romanorum sigillo tantùm uti-
tur.*

*Tertiò , Imperator vocatur
Semper Augustus ; Rex tantùm
Augustus.*

Quartò, Imperator Regem vo-

B 6

cat

cat tantum Ihre Liebden / Rex
autem Imperatorem vocat Ihre
Liebden und Majestät / vel etiam
suum Dominum.

*Quanta potestas seu Jurisdictio Re-
gis Romanorum est?*

Quanta sit hæc Jurisdictio dele-
gata, id ipsum judicandum est po-
tius ex cujusque Regis propria Ca-
pitulatione, quam aliunde. Sic Fer-
dinandi I. Regis Rom: longè ube-
rior fuit potestas, quam Maximili-
ani II. & Rudolphi II.

CAPUT IV.

*De Modis, quibus Impe-
rium Romani Impera-
toris desinit.*

*Quot modis potest finire Impera-
toris Imperium?*

Tribus Modis: Morte Impera-
& toris, Depositione, & spontaneâ
Renuntiatione.

Potest.

*Potestne igitur Imperator Rom:
deponi?*

Potest; Et quam plurimis exemplis id ipsum probatur. *Fridericus II. & Ludovicus Bavarus, Henricus IV. Otto IV. Adolphus Nassovius & Wenzeslaus* partim à Papâ solo, partim à Papâ & Electoribus simul, partim denique ab Electoribus solis depositi fuerunt.

Quanam causa justa sunt depositionis?

Olim quidē satis causæ videbatur, si Papa *excommunicasset* Imperatorem. Hodie autē vix aliæ justæ causæ habentur, quàm in quibus jure armorū resisti ipsi queat.

An Imperator habet jus Renunciandi?

Habet, id quod itidem probatur exemplis, quibus non est contradictum. Usi enim sunt hoc jure *Lotharius, & Carolus V.*

*Cui autem debet fieri Renunciatio?
Non Papa, sed Imperio.*

CAPUT V.

*De Vicariis Imperii Ro-
mani.*

QUOTupliciter definit Imperium
Rom.?

*Dupliciter: vel ita, ut Interregno
nullus sit locus, si videlicet vivo
adhuc aut regnanti Imperatori
adjunctus fuerit Rex Rom: cum
spe successionis indubiæ: Sive, ut
locus sit Interregno, si nempe
Successor sit incertus, & à futura
demum Electione pendeat. Atq;
hoc in casu ad incommoda Inter-
Regni evitanda sanciti sunt Lege
publica certi Imperii Rom: Vica-
rii. vid. tit. 5. A. B.*

*Quot memorat A. B. Imperii Vi-
carios?*

*Duos definitè memorat, Pala-
tinum*

tinum & Saxonem. Quod autem post obitum Ferdinandi III. talem Vicariatum præter Palatinum etiam *Bavarus* usurpavit, id controversiam habet nondum decisam.

Unde discrimen Vicariatus desumitur?

A. *finibus*, quibus uterque Vicariatus circumscribitur, *Palatini* videl., ubi Franconicum, Saxonis, ubi Saxonicum jus obtinet.

CAPUT. VI.

*De Augusta, seu Imperatoris Romani Con-
juge.*

U*nde Coniux Imper. hoc nomen fuit sortita?*

A *Marito*, quoniam solet ille cognominari Augustus. vid. cap. I.

Habetnè Augusta Potestatem?

Non

Non habet, siquidem hoc in
Regno Electio indecens esse, cla-
rum est.

Quid hinc sequitur?

In eam committi quoque non
posse *Crimen laesa Majestatis*, nisi in
quantum per latus ejus tangitur
Imperator Ipse.

*Qualem ergò Dignitatis gradum
Ea obtinet?*

In genere vel hoc ipso eximi-
am ejus dignitatem esse oportet,
quia *Conjux est Imperatoris*.

*Quanam verò in specie digna sunt,
qua heic aestimanda?*

Primo, solet coronari. *Secundo*,
Tribuitur Ipsi Tit. *ThreXänserl.*
Majestät : Quanquam distin-
guendum sit inter *Majestatem Ti-
tularem & Realem*. *Tertio*, Solet
Ipsi permitti ab Imperatore exer-
citiū *Juris primariarum precum*
ad *Abbatissas*, tanquam *Regalis*,
suo

suo sexui sub hac restrictione non
inconvenientis, *Quarid*, habet su-
um *Archi Cancellarium*, qui est Ab-
bas *Fuldensis* per R. I. *Augspurg.*
1, 60. cujus officium est, cum Im-
peratricem sive Reginam Rom.
coronari, aut in veste Imperiali
seu Regia sedere vel stare conti-
gerit, ut Ipse Coronam, quoties ita
mos vel ordo postulat, a capite
Imperatricis deponat, retineat
interim, atq; suo tempore ponat.

Sexid, habet quoq; suum *Archi-
Cappellanum*, qui est *Abbas S. Maxi-
mini* apud *Trevirenses*.

CAPUT VII.

*De Electoribus S. Imperii
Romani.*

Quomodo Imperii membra hodie
dividuntur.

In septem Classes, quarum. (1) E-
lectorum est. (2) *Archi-Episcoporum*
(3)

(3.) *Episcoporum.* (4.) *Principum* (5.)
Praetorum. (6.) *Comitum.* (7.) *Libe-*
rarum Imperii Civitatum.

Quomodo definiuntur Electores?

Electores sunt aliquot Illustris-
 simi Viri in Imperio Romano-
 Germ. qui soli Regem Romano-
 rum in Imperatorem evehendum
eligendi potestatem sibi conces-
 sam habent.

Quomodo Electores Germanicè
vocantur?

Chur-Fürsten / quia habent
 jus Imperatorem *zu Churen* / i. e.
zu wehlen.

Quot habentur hodiè Electores?

Quamvis in A. B. Tit. 3. *Septena-*
rius saltem reperiatur *Electorum*
 numerus; hodiè tamen in *Pacifi-*
catione Osnabrugensi, cum ante
Friderici V. Locum occupasset
Maximilianus Bavarus, Octavus E-
 lector *Friderici Palatini Filius*,
 cnm

cum titulo *Archi-Thesaurarii Imperii* adjectus. *Instrum. Pacis* art. 4. Unde, qui ante *Pacificationem* vocabantur *Septemviri*, post eam *Octoviri* appellantur.

Quanam, quaso, Origo Electorum est?

Gravissima est controversia in Historiis, quo tempore institutum fuerit seu cœperit *Electorum Collegium*. Ubi alii statuunt, Collegium hoc institutum fuisse ab *Ottone III.* & *Papa Gregorio V.* Alii dicunt, cœpisse hoc Collegium sub *Suevorum Cæsarum Imperio*, ac fortè sub *Frid. Barbarossa*: Alii sustinent, *Fridericum II.* *Electorum numerum definiisse*: Alii volunt hoc Collegium quasi *fortuit* cœpisse post *Frider. II.* sub *Interregno*. Alii urgent, institutum fuisse à *Carolo IV.* Autore A. B. Alii denique suspendunt planè sententiam.

Quo-

*Quomodo Electores dividuntur?
In Ecclesiasticos & Seculares.*

Quot sunt Ecclesiastici Electores?

Tres, ut sunt *Archi-Episcopi, Moguntinensis*, qui est Rom. Imperii *Archi-Cancellarius* per Germaniam: *Coloniensis*, qui est Rom. Imperii *Archi-Cancellarius* per Italiam: *Trevirensis*, qui est Rom. Imperii *Archi-Cancellarius* per Galliam.

Quot sunt Electores Seculares?

Quinq; sunt, ut *Rex Bohemia*, qui est Romani Imp. *Archi-Pincerna*: *Dux Bavaria*, qui est Rom. Imp. *Archidapifer*. *Dux Saxonie*, qui est Rom. Imp. *Archi-Mareschallus*. *Marchio Brandenburgensis*, qui est Rom. Imperii *Archi-Camerarius*. *Comes Palatinus Rheni*, qui est Rom. Imperii *Archi-Thesaurarius*.

Quomodo inter se comparantur Electores?

Pri-

Primo, Ecclesiastici perveniunt ad Electoratum *jure Electionis*, quæ fit à Capitularibus: Seculares autem ad Electoratum perveniunt *jure Successionis*, quod jus semper Primogenito defertur. Hinc *Secundo*, Electoratus Ecclesiasticus nunquam vacare potest, quia Electio non deficit. Secularis autem potest vocare, sc. per extinctionem familiæ. *Tertio*, Imperator literis ad Electores Ecclesiasticos inscribere solet: *Unsern lieben Neven un̄ Chur. Fürsten*. Ad Electores verò Seculares: *Unsern lieben Oheim und Chur. Fürsten*.

CAPUT IIX.

De Electoribus Ecclesiasticis in specie.

Quænam in specie notanda sunt de Electoribus Ecclesiasticis?

Primo, quod illi habeant duplici-

plicem potestatem, *Ecclesiasticam*
 & *Secularem* : & *Secundo*, quod
 possint considerari ut personæ
Ecclesiasticæ & *Seculares*, & sic
 duplicem quoque habeant pote-
 statem, *Spiritualem* & *Secularem*:
 & porrò duplex quoque eorum
 est *investitura*: quâ de re agetur *in-*
fra.

Quomodo autem hic consideran-
tur?

Non ut *Personæ Ecclesiasticæ*,
 sed ut *Seculares*, jus enim *Electo-*
rale possident ut *personæ Seculares*,
 non ut *Principes Ecclesiastici*.

Quid porrò de Illis notandum ve-
nit?

Tertio. Eligere possunt *Impe-*
ratores, etsi nondum sint à *Papa*
Romano infulati vel *confirmati*.

Quarto, mortuo eorum aliquo,
 jus eligendi *Imperatorem* ad *Ca-*
pitulum non *transfertur*.

Quin-

Quinto, Omnes sunt Archi-
Cancellarii Imperii, ut supra vidi-
mus.

Sexto, Post Electionem Impera-
toris, Wann der Kaysar in seiner
Majestät zu Tische sitzt / und of-
fentlich Hoff hält / mensam con-
secrant, per A. B. Tit. 28.

Septimo, in negotiis publ. Im-
perii, Trevirensis sedet e Regione
Imperatoris: A dextris verò ejus,
si actus ille celebretur in Germa-
nia extra ditionem Coloniensem,
Moguntinus; Si verò in Gallia
aut Italia, aut Coloniensi ditione,
Coloniensis, per A. B. Tit: 3.

*Quid octavo deniq; de Illis obser-
vandum?*

Electo Moguntinus est Colle-
gii Electoralis Decanus, & habet jus
convocandi cæteros Electores ad
conventum Electoralem, Consili-
um cum Cancellario, quod in *Aula*
Impe.

Imperatoris habetur, *juramento* ei obstringitur: Est *Revisor* sententiarum in Camera Imperiali decisarum. Camerae Imperialis *Protonotarios*, *Notarios*, *Lectores*, *Verwaltete* uñ *andere* *Canzleyen* *Personen* suo arbitratu eligit.

Electo *Coloniensis* etiam ornatur *Titulo Ducis Angariae & Westphaliae*, *Ein* *Herzogē zu Engem und Westphalen*. *Trevirensis* in *Electione* *Imperatoris* habet *primum votum*, per A. B. Tit. 4.

CAPUT IX.

De Electoribus Secularibus in specie.

Quid in specie de *Electo* *ribus* *Secularibus* observandum?

Primo, *Eorum* *Successio*. *Secundo*, *Tutela*. *Tertio* *Officia*.

Quid *de* *Successione* *notas*?

Quod

Quod non eligantur, sed succedant jure Sanguinis, ubi simul valet jus Primogenituræ. vid. Capit. 7. circa finem.

Quanam autem primogeniti sunt requisita, ut capax sit dignitatis Electoralis?

Primò, ut sit legitimè natus (2) Masculus (3) In linea Agnatorum, non Cognatorum (4) Laicus, non Ecclesiasticus. (5) Compos mentis, non fatuus A. B. Tit. 7. §. 2.

Qualis autem etas requiritur in primogenito illo, ut sit ipso actu Elector, & Electoralia cum annexis usurpet?

Sufficit, si sit Majorennis, quod per A. B. fit, si annum ætatis decimum Octavum compleverit, etsi nondum ab Imperatore sit investitus, id quod probatur exemplo moderni Electoris Saxonie Johannis Georgii II. qui mortuo Ferd.
C di.

dinando, & Vicariatum gessit, & in Electione, & Coronatione Leopoldi I. omnia sibi competentia implevit, etsi nondum investitus.

Quid si Primogenitus ante Patrem moriatur?

Tum jus Primogenituræ devolvitur ad istius primogeniti filium, non ad fratrem proximum per A. B. Tit. 2.

Quid hinc colligitur?

Capacem esse Successionis etiam eum, qui natus sit, antequam Pater Electoralem dignitatem actu sit adeptus.

Quid de Tutela observas?

Si, mortuo Electore, Primogenitus sit minorennis, tutorem illi legitimum A. B. Tit. 7. dat Patrum, quo nomine non dubium est, comprehendi quoque alios agnatos, quicunque post Patrum inter Majorennnes sunt proximi.

Et

Et is Tutor qualiscunque est, vocari solet *Electoꝝ Administrator*, *der Chur Administrator*.

Quando Administrator Pupillo Administrationem cedit?

Cum is octodecim annos explevit, & quidem non modo, quoad additiones Electoꝝales, sed in solidum, quoad omnes ejus Dignitates.

Quid verò animadvertis de Electoꝝum Secularium Officiis?

Officia Electoꝝum Secularium supra Cap. VII. jam fuerunt enumerata, Quæstione: *Quot sunt Electoꝝes Seculares?*

Peculiariter autem heic notandum, officia hæc non esse ministeria servilia, uti falso præten- dit Bodinus, sed summam illa habere dignitatem. Unde & peculiari, & ab ipsius dignitatis Electoꝝalis distincta investitura confe-

runtur, quæ petitur ab Episcopo
Bambergensi.

Quid insuper observas?

Singulos Electores habere ho-
diè suos *Subofficiarios*, qui, absenti-
bus Electoribus, hæc officia ad-
ministrant, ita ut in hoc negotio
excludant ipsos eorum Legatos.

*Quid verò specialissime observas
de Rege Bohemia?*

(1) Quòd Regnum ejus *exem-
tum* sit ab oneribus Imp. Rom.
nec computetur inter *Circulos*,
ita ut etiam desierit vocari ad *Co-
mitia* Imperii.

(2) Quod in Processionibus
proximum habeat ab *Imperatore*
locum, ante Reges, quicumque
adsint, cæteros, per A. B. Tit. 6.

(3) Quòd officium *Pincerne*
seu *Pocillatoris* non teneatur
præstare sub corona, nisi sponte
velit.

Quid

Quid tandem de Electore Bavarico specialiter notas?

Cautum esse in *Pacificatione Osnabrugensi* artic. 4. Si contingat Bavaricam Domum extingui, *Posteros Palatini ad Archi-Dapiferatum Electoralem* reducendos, *Oclarum* autem *Electoratium expungendum* esse.

CAPUT X.

De quibusdam adhuc aliis ad Dignitatem, officia seu potestatem, & privilegia Electorum Pertinentibus.

Quenam ad Dignitatem potestatem pertinent Electorum?

Primò, quòd vocentur Decus Imperii: Columna & Latera Imperii. A. B. Tit. 24. & ult: Illustres Principes Electores, per quos ca-

C 3

pit,

pit, & in quibus consistit Imperatoriae gloriae Celsitudo. Vocantur insuper des heiligen Reichs vor-
derste Glieder In Capit. Leopoldi
art. 3. des Kaisers innerste Glieder und Hauptseulen des Reichs
ibid. art. 46.

Secundò, quòd in actibus Imperialibus *præcedentiam* habeant præ Cardinalibus.

Tertio, quòd *Legatis* eorum debeat *præcedentia* præ Legatis *Principum* & *Rerumpubl. exterarum*, per, Capit. Leopoldi Artic. 5. Adde A. B. Tit. 6.

Quarto, quòd licet *Reges* non sint, *Regibus* tamen *equiparentur*. *Arum.* ad A. B. Disc. 4. concl. 11.

Quanam verò *præcipuè officium spectant* seu *potestatem Electorum*?

Primò, quòd *Imperatorem* eligant, *priore* vel *mortuo* vel *deposito*, vel *quotiescunque* & *quando*

do-

docunque necessitas sive caluse-
merferit. A. B. Tit. 1. in Princ.
Capit. *Ferdinandi III.* art. 38. Ib.
So oft es einem Kaysler zum
Behuff oder sonsten.

Secundò, quòd Imperatori Ca-
pitula præscribant.

Tertiò, quòd Imperatori pru-
dentia consilioq; suo adsint, quia
multa sine illorum consensu per-
agere nequit.

Quariò, quòd Imperatorem, si
necessitas & utilitas efflagitat, de-
ponant, quod accidit *Adolpho Nas-*
soviensi, & *Wenceslao*.

Quenam deniq; specialiter perti-
nent ad Electorum Privilegia?

Multa quidem Electores ha-
bent *Privilegia*, pleraque tamen
aliis Principibus etiam compe-
tunt, veluti *jus fodinarum metalli-*
carum, Salinarum, aliorumve mi-
neraliu, *Jus recipiendi Judæos, Jus*

Teloniorum seu Vectigalium utendorum, Jus moneta &c. Quæ jura omnia etiam aliis Principibus hodiè competunt.

Habent tamen Electores pro se *solis, primò*, quòd possint à quibuscunque Principibus, vel aliis personis *Feuda* comparare, & in obligationem recipere. *Secundò*, quòd habeant Privilegium *de non evocando*, vi cujus prohibent, ne subditi sui ad externum *Tribunal* evocentur, per. A. B. Tit. 8.

Tertio, de non *Appellando* ab ipsis, quòd, quidam ajunt à *Solo Saxonico*, & *Brandenburgico* retentum esse, tit. II. *Quartò*, quòd possint celebrare *Conventus*. *Churfürsten-Tage* pro salute Imperii absque speciali venia. A. B. tit. 12. Capit. Ferdinandi III. art. 5. & 38.

*De Principibus Imperii, in
specie verò de Ecclesi-
asticis.*

Quot modis considerari possunt
Principes Imperii Romani?

Duobus modis: Vel ut membra
Regni Pontificii, vel ut membra
Imperii Romano-Germ. Posterior
tamen consideratio hujus potissi-
mum loci est.

*Quomodo dividuntur Principes
Imperii Romani?*

In Ecclesiasticos & Seculares,

*Quid in Ecclesiasticis potissimum
observandum?*

*Primò, eorum Electio. Secundò,
eorum Potestas, & Tertiò illorum
Divisio.*

*Quomodo fit Constitutio seu Pro-
motio eorum?*

C 5

Vel

Vel *Electione*, vel *Postulatione*.

Quid est Electio?

Electio est personæ idoneæ ad *Prelaturam* vel dignitatem Ecclesiasticam canonicè facta vocatio.

Quid verò Postulatio est?

Postulatio est ejus, qui eligi non potest, apud Superiorem concors facta Capituli petitio: Et hæc requirit superioris *consensum*.

Quomodo differe Postulatio ab Electione?

Quòd Episcopi *Electi* consecrentur, *Postulati vero* non: Et tales sunt moderni Episcopi *Augustani*.

Quanam communiter antecedunt Electionem.

Primò, Illa fieri debet à *Canonis* Ecclesiæ vacantis, & quidem intra *tres* menses à tempore vacantis Ecclesiæ, in Ecclesia *Cathedra-*

thedrali. *Secundò* expediatur per singularem omnium votorum explorationem.

Quenam verò sunt Electionis consequentia?

Primò Confirmatio intra tres menses impetranda à Superiore. *Secundò*, *Consecratio* intra tres menses à tempore impetrata confirmationis petenda. *Tertiò*, *Impetratio Pallii* intra tres menses quo pallio utuntur *Archi-Episcopi*, non *Episcopi*, nisi ipsis ex privilegio sit concessum.

Tenenturne autem Archi-Episcopi & Episcopi Pontificia Religioni non addicti Pallium & confirmationem à Pontifice Romano petere?

Negatur, Imperator enim hodiè secundum vigorem *Constitutionis Religiosa*, qua jurisdictio *Eccllesiastica* suspensa est, non expectata *confirmatione Papali*, *Archi-*

Episcopos & Episcopos Papæ Religioni non addictos, de Episcopatibus, utpote Feudis Imperii *investire*, & investitis Regalia conferre jura potest ac debet.

Quotuplex Principum Ecclesiasticorum potestas est?

Duplex: *Ecclesiastica & Secularis.*

Quid est illorum Ecclesiastica potestas?

Quæ communiter à Papâ per *annulum & baculum* confertur; consecratio autem Archi-Episcopis & Episcopis quibusdam per *pallium*.

Quid verò illorum est potestas Secularis?

Quæ ab Imperatore per *Sceptrum* confertur: Et hujus potestatis intuitu, habentur Principes Ecclesiastici pro *Statibus Imperii*, & in Comitibus sessionem habent ac suffragium.

Quis

Quis verò Secularem istam potestatem adjecit Principibus Ecclesiasticis?

Cœperunt Episcopi statim sub *Carolo M.* Secularem autem simul potestatem adjecit illis *Otto M.*

Quomodo Feuda Principum Ecclesiasticorum appellantur?

Quia per *Sceptrum* investuntur ab Imperatore, Feuda eorum vocantur, *Zepter-Lehen* / Sicuti Feuda Principum simpliciter secularium appellantur *Fahnens Lehen* / quia olim per *Vexillum* investiebantur, quanquam hodiè *Gladio*.

Quomodo dividuntur Principes Ecclesiastici Romani Imperii?

In *Archi - Episcopos*, quales sunt præter Electores Ecclesiasticos QUATUOR: *Magdeburgensis*, *Salisburgensis*, *Bremensis* (hodiè in *Ducatum* mutatus) & *Vesontinus*.

Episcopus, quò refertur etiam *Magister Teutonicorum* sive *Marianorum Equitum*, *der Teutsche Ordens-Meister* / item *Magister Equitum Divi Johannis*. *Abbat*, sc. tales, qui habent *suffragium*, ut singuli, & vocantur *Gefürstete Abte*. Huc pertinent etiam *Prepositi*, qui tale jus nacti sunt.

Pralatos, qui universi non habent, nisi *unicum* suffragium in *Comitiis Imperii*. Et hoc nomine censentur *Abbat* cæteri, qui non sunt *Gefürstete*. Item, *Prepositi* cæteri. Item, *Abbatissa*, etiam si sint *Principum Titulo* ornatae.

Quid hic notandum putas?

Cum post diffidium in Religione *Episcopatus* quidam à *Principibus Aug. Confess.* addictis occupati sint, notandum est, hos *Principes* hodiè habere in *Comitiis* suffragia, ut ea olim habuerunt

Epi-

*Episcopi Pontificii; Sed sedere in
scamno inter Ecclesiasticos & Se-
culares intermedio. Vid. Capit: Of-
nabr. Cap. 5. art. 6.*

CAPUT XII.

*De Imperii Romani Prin-
cipibus Secularibus.*

Quid de Principibus Secularibus
principaliter notandum venit?

*Primò, eorundem Divisio. Se-
cundò, Investitura. Tertiò, Digni-
tas.*

Quomodo dividuntur Principes?

*In Archiduces, Duces, Marchio-
nes, LandGravios, Comites Palati-
nos, Burggravios, Principes in Spe-
cie sic dictos, Comites, Barones.*

Quid sint Archi-Duces?

*Qui investiti sunt de Archi-Du-
catu, Welche mit einẽ Erb: Herz-
ogthum belehnet seynd / quo Ti-
tulo soli gaudent Austriaci.*

Sunt

*Santne etiam Magni Duces,
Groß-Herzogen?*

Sunt, sed *extra Imperium no-
strum*, quales sunt, Magnus Dux
Hetruriæ, Moscoviæ, Lituaniæ.

Quid sunt Duces?

Qui de *Ducatu* à Principe Sum-
mo sunt investiti. Quorum ho-
diè magnus est in Imperio nume-
rus.

Quid sunt Marchiones?

Qui de *Marchionatu* sunt inve-
stiti.

Quid de his in specie notas?

Quòd olim fuerint *Marchiones*,
qui *limitibus* tuendis præpone-
bantur, nam limites dicuntur
March/ & hoc præsertim tempo-
re Ludovici III. factum. Et porrò,
quòd *quatuor* præcipui sunt Mar-
chiones, Brandenburgensis, Mis-
nicus, Badensis, & Moraviæ.

Quid sunt LandGravii?

Qui

Qui de Principatu aliquo Imperii, qui *Landgraviatus* dicitur investiti sunt, uti sunt *Landgravius Hassia, Alsatia, Thuringia, & Leuchtenbergensis.*

NB. Olim Landgraven dicebantur *Judices Provinciarum Mediterranearum.*

Quid verò sunt Comites Palatini?

Qui de Principatu in *Palatinum* erecto investiti sunt: Quales sunt, *Electo Bavaria, Electo Palatino, Pfalz Zwey-Brückē seu Bipontinus, Neuburgicus, Pfalz: Neusburg/Simmerensis, Pfalz: Simmern/Lautereckensis, Pfalz: Lautereck. Lutzelssteinensis, Pfalz: Lützelstein. Birckenfeldensis, Pfalz: Birckenfeld.* NB. Comites Palatini olim erant. Richter des Kaysers oder Königlischen Hoffes/nam Pfalz idem est ac Palatium
sive

five Curia Regalis, & hodiè adhuc
 Argentinae Curia vocatur die
 Pfalz.

Quid verò sunt Burggravii?

Qui de Principatu aliquo in
Burggraviatum erecto, ab Impera-
 toribus investuntur. NB. Olim e-
 rat Burggrav. Ein Herr/der eine
 Fesung des Teutschlandes zu
 Lehn inen hatte. Hodiè Præcipui
 Burggravii sunt, *Stromburgensis*,
Norimbergensis, *Magdeburgensis*, &
Rheineccensis.

*Quid verò sunt Principes in specie
 sic dicti?*

Qui de Principatu ab Imperato-
 re una cum dignitate eines Für-
 sten suat investiti, quales sunt
 Principes nostri *Anhaltini*.

Quid verò sunt Comites?

Qui de Comitatu à Principe
 Summo sunt investiti. NB. olim
 erant iudices à Regibus proximi.

Quomodo Comites solent dividi?

In

In illos, qui *immediate* ab Imperatore de Comitatu sunt investiti, & illos, qui Imperio quidem *immediate* sub sunt, & solum Cæsarem vel Cameram iudices habent. Comitatus tamen ab *inferiore*, aliquo Principe in feudum tenent, unde ejus sunt Vasalli. Prioris generis sunt vel *GeFürstete Graffen* / quales dicuntur, *Habsburgenses, Tyrolenses*, (quos repræsentant *Archi-Duces Austriae: Hennebergenses*, (quos *Duces Saxonie* (*Mumpelgardenses* (quos *Duces repræsentant Wurtembergenses*.) Vel *nicht GeFürstete Graffen* / quorum magnus est numerus : vel *Edle Herren* / ut sunt *Comites Lippienses, Graffen und Edle Herren zur Lippe &c.*

Item, *Mansfeldenses, Graffen und Herren zu Mansfeldt / Edle Herrn zu Heldrungē Posterioris Gene-*

Generis sunt Comites à Schwartzenburg / qui sunt Vasalli Electoris Saxoniae, item: Comites de Waldeck & Ridberg Vasalli sunt Landgraviorum Hassiae.

Quid demum Barones sunt?

Qui de Baronatu sunt investiti: quorum alii dicuntur *semper Frey* / ut Limburgici & Westerbürgenses, quos Comites de Leiningen hodiè repræsentant &c. Alii dicuntur *Herren tantum*, ut sunt die *Herren Reissen und die Pauen / Schönbürgenses*, & similes.

Quid autem specialiter notas de Principibus & Comitibus?

Quòd quidem Principes sint & Comites, qui sunt tantum Status Imperii mediati: Prout ante Pacificationem *Osnabrugensem*. Duces *Wurtembergici* pro mediatis habitati fuerunt Statibus, Inmediati

ta-

tamen restituti in dicta Pacificatione. Sic sunt & alii *mediati* Principes & Comites, qui non sunt *Status*, quales in *Silesia* *Duces Lignicenses*, (quorum postremus non ita pridem obiit) *Teschinenses*, *Monsterbergenses*, Comites item *Hardeccii* sub *Austriacis*, & alii sub aliis.

Quid de Investitura Principum Secularium observas?

Quòd investiantur omnes hodie *Gladio*, quanquam olim per *Vexillum*, unde feuda eorum dicuntur *Fahnlehn* / uti supra quoque vidimus cap. præc: Item, quòd Comites & Barones investiantur à *Senatu Cæsaris Aulico*; Cæteri autem ab *Imperatore ipso*.

Quid de Dignitate eorum observas?

Quòd, licet dignitate Princeps Principem v. g. (*Archi-Dux Ducem*) superat, tamen in quantum sunt *Status Imperii*, tantum possit
in

in territorio suo, Comes vel Baro,
quantum in suo Dux vel Marchio
&c. In Comitibus verò Comites &
Barones, qui non sunt Gefürstete
Graffen/universi non nisi duo vo-
ta habent, dividunturque in duas
tribus seu scamna, *Svevicum &
Wetteravicum.*

Cæteri verò singuli habent *sin-
gula* suffragia, quò referuntur eti-
am Comites è classe Comitum sim-
plicium translati in classem Prin-
cipum: Gefürstete Graffen/oder
welche von dem Keyser seynd in
dem Fürsten-Stand erhoben.

CAPUT XIII.

*De Civitatibus Imperii
Liberis.*

Quid sunt Civitates Liberae Impe-
rii?

Sunt Societates, quæ Rom. Im-
perio *immediatè* subjectæ, Albo
ejus.

ejusdem inscriptæ sessionem & votum *decisivum* in Comitibus habent, ut cum reliquis Imperii statibus salutem ejus promoveant.

Quomodo Germanicè vocantur?

Reichs-Städte / Kaysersliche Reichs-Städte / Freye Reichs-Städte.

Quid verò discriminis est inter Kaysersl. Reichs-Städte / und Freye Reichs-Städte?

Kaysersl. Reichs-Städte sunt inde dictæ, quod à Germ. Regibus sint conditæ, & statim à primis rudimentis Imperio *immediatè* fuerint addictæ, in cujus testimonium vel totam Aquilam, vel aliquid ex Aquilâ in Insignibus suis gerunt. Freye Reichs-Städte sunt, quæ ab aliorum inferiorum Principum potestate liberatæ Imp. Romano *immediatè* parent, in cujus signum nihil ex Aquila ha-

habent, Imperatori tamen quot-
annis certam Pecuniæ summam
pendere debent.

*Estne Discrimen aliquod inter
Frene Reichs = Städte / und
Reichs = Städte simpliciter ita di-
stas?*

In *Decretis* quidem Imperii so-
let occurrere hæc phrasis : Die
Fren- und Reichs = Städte / unde
quidam putant, distinguendum
esse inter Frene Reichs = Städte
und Reichs = Städte simpliciter.
Sed, quia discrimen inter hæc duo
assignare, valdè est difficile, rectius
verba illa *copulativè*, quàm *disjun-
ctivè*, exponuntur, adèò ut his Ci-
vitatibus in Illis Imperii *Decretis*
duo prædicata tribuantur, quòd
sc. sint Civitates (1) *Liberae*. (2) *Im-
perii*.

*Quomodo dividantur Civitates ha-
ra.*

De ratione sessionis, quam in Comitibus habent?

In duo Scamna, sc. in Scamnum Rhenanum, & Scamnum Svecicum.

Quanam sunt Civitatum harum Privilegia?

Eadem, quæ reliquis Imperii Statibus competunt & sic Civitates liberæ tantum possunt in Territoriis suis, quantum Principes in suis; Jura tamen Territorialia earum non vocantur Landes Fürstl. Obrigkeit und Herrlichkeit.

CAPUT XIV.

De Civitatibus Provinciali sive Municipalibus.

Item: De Membris Imp. Rom. Germ. Immediatis, quæ nõ sunt Status, seu de Nobilibus Imp. Liberis.

D

Quid

Quid sunt Civitates Provinciales
sive Municipales?

Quæ, mediante Principe aliquo,
aut alio Statu, Imperio sunt sub-
jectæ. Germ. dicuntur *Landes-
Städte und Fürsten-Städte*.
Et hæ civitates status Imperii non
sunt.

*Quid sunt Nobiles Immediati, die
freyen Reichs von Adel / qui non
sunt Status, dicuntur tamen Vasalli
Imperii?*

Qui immediatè Imperatori &
Imperio sunt subjecti, & solum
Imperatorem, Cameramque Im-
perii, ob jurisdictionis concu-
rentiam, pro superiore recogno-
scunt. A reliquorum verò Statu-
um Imperii cujuscunque digni-
tatis sunt, jurisdictione, exactio-
nibus &c. exempti & liberi. R. A.
1500. §. und einen solchen Fries-
den. Ord. Cam. p. 1. Tit. 3.
num. 34.

240-

Quomodo distribuuntur Hi Nobiles Immediati?

Ratione Loci, ubi Arces & Sedes suas habent in tres Classes distribuuntur, sc. *Franconicam, Svecvicam, Rhenanam.*

Quanam sunt horum Nobilium Privilegia?

Eadem jura habent in suo Territorio, quæ Principes. Olim ad Comitiam quoque fuerunt admissi, probatur per A. B. præf. *Edlen und der Städte Botschafft.* Hodiè vocari desierunt.

Nullane igitur jura ac Privilegia Statuum retinuerunt?

Retinuerunt quædam, ut *Primò* jus circa Religionem per *Pacific.* *Osnabrug.* cap. 5. Art. 10. *Secundò*, jus territorii. *Tertiò*, Exigendi Decimas è fodinis metallicis. *Quartò*, *Austregarum.* *Quintò*, collectandi suos subditos. *Sextò*, cudendi monetam.

D 2

Septi-

Septimò, Banni ferini. *Octavo*, Meri & mixti Imperii. *Nono*, Diætas absque veniæ impetratione instituendi. *Decimò*, Feudorum. *Undecimò*, Archivi. *Duodecimò*, Mittendi Legatum vel Nuncium. *Decimò tertio*, Recipiendi Judæos. Vid. Sprengerus in Juris Prud. sua publ. pag. 322. & seq.

Quid verò heic notandum?

Notandum heic, Privilegia hæc non omnibus convenire omnia, imò esse, qui communi prærogativa libertatis contenti, Regalibus destituuntur.

Quid verò sunt Nobiles Mediatii?

Qui Ordinibus Imperii aliive *immediate*; Imperio verò *mediate* subditi sunt.

Quomodo dividuntur?

Dividuntur communiter pro diversitate Provinciarum. Dicuntur enim Nobiles in *Franconia* vel

vel *Lehnleute* / qui coram Domino, non nisi ratione causarum *feudalium* comparent, vel *Landssassen* / qui ratione *omnium causarum* coram Domino comparere tenentur. Sic in *Saxoniâ* & alibi sunt vel *Canzley* oder *Schrißsassen* / qui *immediate* Principi ejusque curiæ parent, vel *Amptssassen* / qui *immediate* *Præfectis*, denen *Amptmännern* oder *Amptschöffen* parent, & coram iis in *prima instantia* conveniuntur. *Nobiles in Alsatia*, qui vocantur *die bestreyete Landssassen* / qui quamvis in *quibusdam* bonis à *Contributione* sint exempti; non tamen per hoc *mediate* Principis subjectioni subtrahuntur. Sic in *quibusdam* *Civitatibus Imperialibus* dantur *Patricii*, qui per *Diplomata Casarea* *Nobilibus* aliis æquiparantur.

*De Juribus seu Regalibus
Imperatoris Romano-Ger-
manici in Genere.*

QUenam circa Regalia Imperato-
ris in genere sunt notanda?

(1) *Modus habendi.* (2) *Eorum
Divisio.*

*Quid de modis habendi Regalia
seu Jura observas?*

Quòd quædam habeat Impera-
tor solus, & hæc vocantur *Reserva-
ta*; quædam cum *Electo-
ribus tan-
tùm* communia; quædam verò
comunia cum *Omnibus Ordinibus,*
seu toto Imperio.

*Quid verò de Divisione Regalium
dicitis?*

Regalia Cæsaris dividuntur
secundùm *Spreng.* in xxviii. quo-
rum unum est *Ecclesiasticum,* scil.
Jus primariarum Precum, Reliqua
verò

verò *Secularia*, quæ versantur vel circa *Premia & Honores*, Ut sunt jus creandi *Reges*, *Duces &c.* Jus creandi *Nobiles*, *Comites*, *Palatinos*. Jus *Academias* erigendi. Vel circa *Leges*, ut jus *Legem universalem* condendi. Vel circa *Judicia*, ut jus *Extrema provocationis*, Jus *Magistratus* creandi, jus *Judicia Pretoria* constituendi, jus in *Bannum* declarandi, vel circa *Dispensationes*, ut jus *Veniam ætatis* dandi, Jus *Famam* restituendi, jus *Abolvendi* à juramento, jus *Moratoria* concedendi. Vel circa *Loca publica*, ut jus *Via*, jus *Fluminum*, vel circa *Rempubl.* administrandum, ut jus *Monetae*, *Vectigalium*, *Collectarum*, *Civitatis* dandi, *Nundinarum*, *Stapularum*, *Ferias Generales* constituendi, *Comitia* indicendi, jus *Postarum*. Vel denique

D 4

circa

circa Bellum, ut jus Repressaliarum,
jus Belli, jus Fæderum.

CAPUT XVI.

De Jure Primariarum
Precum.

Quomodo primariae Preces red-
duntur Germanicè?

Die Erste Bitte / & diplomata
illa, quibus istæ primariae preces
ad certam Ecclesiam continentur,
vocantur Germanicè Panis-
Briese.

Quanam est forma hujus Juris?

Per hoc jus habet Imperator Po-
testatem in qualibet Ecclesia, vel
Monasterio Imperii Romani unius
Personæ, cui velit, Canoniatum
seu simile beneficium Ecclesiasti-
cum conferendi.

Quomodo competit hoc jus Impe-
ratori?

Tan-

Tanquam *Reservatum*: Interim sic obtinet illud, ut *exercitium* ejus possit *concedere* aliis, prout interdum concessum fuit hoc exercitium *Imperatrici* seu *Augustæ* ad *Abbatissas*, prout etiam *Wenceslaus* Imperator concessit hujus juris exercitium *Ruperto* Palatino Duci per *Diæcesin Spirensis* & *Wormatiensem*.

Potestnè etiam *Fus* hoc exerceri in *Ecclesiis Lutheranis* aut *Reformatis*?

Utique, sed ita tamen, ut *Augustana* Confess. addicto per preces primarias non alius substituat, quàm *eiusdem Religionis* aſſecla, idq; ad normam *Statutorum* & *Observantia*, vid. *Pacif. Osnabr.* §. ubi *Sacra Cæsarea* &c. Ubi & de *mixtis Ecclesiis* res determinatur similem in modum.

CAPUT XVII.

*De Jure Creandi Reges,
Principes, Duces, Land-
gravios, Marchiones,
Comites, Barones.*

Quâ in re hoc jus consistit?

Quod Imperator ei, qui tantum
Dux est, Regis vel Archi-Ducis, qui
tantum Comes est, Ducis vel Prin-
cipis, Qui tantum Baro est, Comi-
tis, Qui tantum Nobilis est, Baronis
Titulum atque dignitatem possit
conferre, ita, ut in posterum pro
Duce, Rex vel Archi-Dux, pro Co-
mite, Dux vel Princeps, pro Nobili,
Baro salutetur, scribatur, hono-
retur, & sic simul è Ducatu fiat Re-
gravia vel Archi Ducatus, è Comita-
tu fiat Ducatus &c.

Quid verò hic observandum?

(I) Quòd Imperator non possit

novi-

noviter creato Principi, Comiti
aut Baroni, invito Principum Colle-
gio, dare Sessionem in Comitibus.
Vid. Cap. Leopoldi, art. 44.

(2) Quòd Jus hoc non exer-
ceatur in Ducem, Comitem &c. Pe-
regrinum, quàm talem, sed in Du-
cem, Comitem &c. Imperii Ro-
mani.

Potesne Exempla quadam Exer-
citiij hujus Juris allegare?

Henricus IV. Ladislaum è Duce
Bohemix fecit Regem. Otto III. Bo-
leslaum è Duce Polonix fecit Re-
gem. Fridericus I. Petrum saluta-
vit Regem Danix. Fridericus II. è
Brunsvicensi Ditione fecit Duca-
tum &c.

Quomodo autem hoc Jus Impera-
tor habet?

Ut Reservatum, quia pertinet
ad Dignitatem, item, quia perti-
net ad potestatem concedendi

privilegia, quæ quanta quanta est, tota solius Imperatoris est.

Quid verò hîc notas?

Posse Imperatorem hujus Juris *Exercitium* communicare aliis, quomodo *Archi-Duces Austria* per concessum *Privilegium speciale* non tantum *Nobiles*, sed & *Barones & Comites* creare possunt.

Quinam sunt fines hujus Juris?

(1.) Ut benemeritis habeatur *gratia*. (2.) Ut *augeatur Imperii dignitas*, si inter ejus subditos sint *Reges, Archi-Duces &c.*

CAPUT. XVIII.

De Jure Creandi Nobiles, Equites & Comites Palatinos.

Quid hîc intelligitur per *Nobiles*?
Per *Nobiles* hîc intelliguntur *strictè dicti*, & quidem ii, qui fi-
unt

unt tales expressè per *Diplomas Nobilitatis*.

Quâ in re itaq; hoc Jus consistit?

Ut *Imperator* habeat potestatem subditum Imperii Romani, qui nondum est *Nobilis*, per *Diplomas Nobilitatis*, creare nobilem, & hanc potestatem potest exercere etiam, cum Ipse *Imperator* est extra territorium suum.

Quomodo autem hanc potestatem Imperator habet?

Ut *Reservatum*, quia pertinet ad *Dignitatem*. Potest autem *Ejus Exercitium* communicare aliis, prout communicatum est *Archiduci Austria*, *Ducibus Palatinis & Rheni*.

Quis finis hujus Juris est?

(1.) *Benemeritorum remuneratio*. (2) *Extinctarum familiarum suppletio*.

Quid nomine Equitis venit?

D 7

Si

Si *distincte* sumatur, notatur *peculiaris* aliqua dignitas, quam non habent *Nobiles nati* aut *facti*.

Estne igitur discrimen inter Equitem & Nobilem?

Notabile discrimen est, quòd *Nobilis* nobilitatem suam *propagat* in *Filios*, *Eques* autem non *propagat*.

Quomodo Equites aliter vocantur?

Vocantur etiam *Milites* in formula *renunciandi*, item, cum *Appositione*, *Equites Aurati*, ut eò magis à *Nobili* possint *distingui*, quia jus habent *portandorum Calcari-um aureorum*.

Quomodo dividuntur Equites?

Ita, ut alii sint *simpliciter tales*, alii cum *appositione certi Ordinis Equestris*, v. g. *Eques Aurei velletaris*, *Periscelidis* &c.

Quid hic notas?

Quòd

Quòd *Imperator* Romanus, quà talis, non creet *Equites certi Ordinis*, sed *simpliciter* tantùm dictos, non *defectu potestatis*, sed quia *peculiaris Ordo* in *Republ. Romano-Germanica* nunquam est inchoatus.

Quodnam hujus Juris discrimen est?

Quòd *Jus ipsum Ordinem Equestrum* instituendi, sit penes *Comitia*; *Jus vero creandi Equitem*, sit penes *Imperatorem*.

Quanam forma hujus Juris est?

Quòd habeat *Imperator potestatem*, certis adhibitis *solemnitatibus & verbis*, creandi *Equitem Auratum*, id quod vocatur, *zum Ritter schlagen*.

Quomodo habet hoc Jus Imperator?

Ut *Reservatum*, quia pertinet ad *Dignitatem*.

Quo-

Quotupliciter sumitur Comes Palatinus?

Dupliciter, propriè pro eo, qui investitus est de *Palatinatu*, qualis est *Electoꝝ Palatinus*: Impropriè, ut hoc loco.

Unde dicuntur Comites Palatini?

Ex eo, quòd aliquid de *Palatio Regis* (Imperatoris) per *Tropum* intellecto i. e. de ejusdem potestate participant.

Quomodo vocantur Germanicè?

Reichs-Hoff Graffen / non verò *Pfalz Graffen*.

Quanam sunt jura hisce Comitibus commissa?

Creare *Doctores*, *Licentiatos*, *Magistros*, coronare *Poetas*, creare *Notarios* seu *Tabelliones*, legitimize *spurios* &c.

Quid verò hic notas?

Quod habeat alius Comes Palatinus alio Potestatem majorem.
id

id quod judicandum est ex *Diplo-*
mate cuique concessio.

An autem Comes Palatinus potest
extra territorium Imperii legitimare
spurium?

Potest, si talis legitimandus sit
imperii subditus.

Potestne verò Comes Palatinus de-
legare alii exercitium suum?

Non potest, nisi hanc potesta-
tem delegandi disertè Imperator
ipsi commiserit.

Quenam hujus Juris Imperatoris
forma est?

Quòd habeat Imperator pote-
statem creandi *Comitem Palati-*
num, i. e. dignæ personæ commu-
nicandi exercitium *jurium* antea
commemoratorum.

Quomodo hoc Jus Imperator ha-
bet?

Ut *Reservatum*, quanquam
possit ejusdem exercitium conce-
dere

dere aliis, prout concessum est
Comitibus *Ortenburgicis*.

CAPUT. XIX.

*De Jure Erigendi Academia-
mias.*

Qua in re consistit hodiè *Forma
Academiae?*

(1.) In potestate publicè docen-
di, in facultate *Philosophica, Theo-
logica, Juridica, Medica.*

(2.) In potestate exercendi *Ju-
risdictionem Academicam*, quæ *Ju-
risdictio ordinariè mixti* est *Im-
perii*, quanquam per *Privilegium*
in quibusdam *Academiis* sit *Im-
perii meri*.

(3.) In potestate publicè confe-
rendi *Gradus Honorum Academi-
corum.*

*Quis habet Jus erigendi Aca-
demiae in Imperio Romano?*

*Quo ad jus conferendi Gradus
Aca-*

Academicos *solus Imperator*; Quo-
ad jus verò conferendi potesta-
tem *juris dicendi & publicè docen-*
di, quilibet Imperii Princeps in suo
Territorio.

Valentine Academia à Pontifice Ro-
mano non confirmata, quales sunt
Helmstadiensis, Marburgensis, Rinte-
lensis &c.

Ante repurgationem *Evangelii*
confirmabantur etiam *Acade-*
miæ à Papâ. Sed in *Ecclesiis repurga-*
ris, ejecto per Pacif. Passav. Papæ
Dominio, Confirmatione ejus
nihil opus est, & ad confirmandas
Academias nostras in Imperatore
satis est potestatis.

In quo consistit in specie potestas con-
ferendi Gradus Academicos?

Habet Imperator potestatem
creandi *Doctorem, Licentiatum,*
Magistrum, qui sunt *Gradus Aca-*
demici. Et huc referri etiam po-
test jus *creandi Poëtas.*

Quo-

Quomodo autem Imperator hoc Jus habet?

Tanquam *Reservatum*, quia pertinet ad Dignitatem: *Exercitium* tamen ejus *communicare* potest aliis, & ita hoc jus acceperunt *Duces Austria*, *Collegia facultatum* in *Academiis*, & *Comites Palatini*, *die Reichs-Hoff Grafen*.

Quisnam exercet hoc jus in Academiis?

In plerisque *Academiis* exercet hoc jus *Academia Cancellarius*, vel ejus *Pro-Cancellarius*. *Cancellarius* autem *Academiae* plerumque est *Episcopus*, & olim fuit *Vicarius Papa*; Hodiè verò in *Academiis* repurgatis meritò censetur esse *Vicarius* in hac re *Imperatoris*.

Quid verò hic notas?

Quòd quaedam sint *Academiae*, ut *Fenensis*, quæ absq; *interventu Cancellarii* conferunt *Gradus Academicos*.

CA-

CAPUT. XX,

De Jure Legem Universalem Condendi.

Quotuplices sunt Leges in Imperio Romano?

Triplices: Universales vel Imperiales, valentes in toto Imperio.

Provinciales seu Territoriales, valentes in singulis Provinciis seu Territoriis: Landrecht. Municipales, valentes in Municipiis seu Civitatibus Municipalibus, Stadts Recht.

Quanam Leges hoc loco intelliguntur?

Leges Universales seu Imperiales, quæ continentur potissimum in Recessibus Imperii. In den Reichs-Abschieden.

Quomodo hoc Jus penes Imperatorem est?

Jus

Jus seu potestas tamen Legem universalem ferendi, non est penes Imperatorem *solum*, ut Reservatum: Sed penes *Eum & Ordines Imperii simul*: seu, est jus Comitiorum, de quo infra pluribus agendum.

CAPIT. XXI.

De Jure Extremae Provocationis.

Quid in genere circa hoc jus notandum?

Quod cum quatuor sequentibus pertineat ad Judicialia seu Jurisdictionem, Jurisdictionem autem in Imp. Romano esse Regale Caesaris.

Unde hoc probas?

E Puncto, qui in *Capitul.* solet esse *primus*, ubi hæc ferè leguntur formalia: *Daß wir insonderheit in dem heiligen Reich Frieden*

den

den Recht und Einigkeit pflanzen / aufrichten und verfügen sollen und wollen / daß sie ihren gebührllichen Gang den Armen alsden Reichen gewinnen / und haben / &c.

*Quid verò est Fus extrema Provo-
cationis , seu , quid est Appellatio seu
Provocatio ?*

Hoc loco est litis à judice.
(1.) *Inferiore ad Superiorem* (2.) *In
judiciis Romanis , à parte litigante
facta devolutio.*

Quid hinc patet?

(1.) *Cum à Cæsare malè infor-
mato ad meliùs informandum
provocatur , ob defectum requi-
siti primi , non esse propriè Appel-
lationem , sed Supplicationem.*

(2.) *Cum ab Homine ad DEUM
Ipsum provocatur , non esse Appel-
lationem hujus loci , ob defectum
requisiti secundi.*

Quid autem denotat Extrema?

I. e.

I. e. *A qua non datur appellatio ul-
terior, sc. in Judicio humano.*

Quanam forma est hujus Juris?

Quod *Cesar* dicitur habere jus
extremæ provocationis, id sic in-
telligendum est, quòd possit *ad*
Cesarem appellari, non quidem ab
iis Ordinibus, quibus & quate-
nus concessum est Privilegium de
non appellando; sed ab iis Ordi-
nibus Immediatis, quibus id jus
vel non est concessum, vel cum es-
set concessum, iterum amissum.

*Quomodo autem hoc Jus Impera-
tor habet?*

Ut *Reservatum*; Exercitium ta-
men ejus concessum est *Statibus*
quibusdam per modum *Privilegii*
de non Appellando, quale adhuc
hodiè habent *Electores Saxoniae, Ele-
ctor Brandenburgensis & Archi-
Duces Austriae, &c.*

Circa

Circa quod versatur hac extrema appellatio?

Circa causas Seculares: Nam in causis Ecclesiasticis Pontificii, summam Jurisdictionem tribuunt Papa; Nos v. eã in re tribuimus aliquam auctoritatem Conciliis, sed verbo Dei inferiorem, Papæ autem nullam.

CAPUT XXII.

De Jure Magistratum Creandorum.

Quomodo distinguuntur Magistratus?

In Civiles, quales habentur, qui in Imperio Romano sunt in Judiciis Prætoriiis, de quibus Capite sequenti agendum, & Militares, quales sunt v. g. Summus Dux belli Tribunus &c.

Quomodo hoc jus habet Imperator Romanus?

E

Quo-

Quomodo hoc jus habeat Imperator circa Magistratus *Civiles*, id *sequenti* capite aperietur: Circa Magistratus autem *Militares* habet hoc jus tanquam *Reservatum*, in bellis scilicet, quæ geruntur *publico Imperii nomine*, id quod probari videtur per *Recessum Imperii* de Anno M. D. XCIV. §. Unde ob *vol* auch / creditur tamen, quod *Consuetudo Cæsari* hic aliquid *detraherit*.

CAPUT XXIII.

De Jure circa Judicia Prætorialia.

Quotuplex est *Judicium Prætoriale* in Imperio Romano-Germanico?

Triplex. (1.) *Aulicum*, quod Germanicè vocatur *der Reichs Hoff-Rath*. (2.) *Spirense*, Germanicè, *das Kaysers. Cammer-Gerichte*

richte zu Spener. (3.) Rothwilen-
se, Germanicè, Das Kånserliche
hoff. Gerichte zu Rothwehl.

*Quanam est Judicii Aulici consti-
tutio, die Verordnung wegen des
Reichs Hoff Raht?*

*Illam ad Torum pertinet Imperi-
um, videatur Capitul. Ferdin. Tertii
Artic. 45. constituitur autem par-
tim ex Pontificiis, partim verò ex
Evangelicis, quanquam Reformati
hodie in illo nondum obtineant
locum.*

Quid verò heic notas?

*Aliud esse judicium Aulicum
Caesaris, dei Kånserliche Geheimb-
te Raht / & aliud esse judicium
Aulicum Imperii.*

Quomodo igitur differunt?

*Judicium Aulicum Caesaris est
Sanctius quoddam consistorium
in Aula Imperiali, in quo causæ
Rationes Status concernentes tra-*

Etari præcipuè solent. Judicium
v. *Imperii, der Reichs-Hoff-Raht*
est, quod cum *Cancellaria* exerce-
tur, & *Archi-Episcopo Moguntino*
juramento obstringitur.

*Quid de Constitutione Judicii Spi-
rensis observas?*

Constitutum id fuit primùm in
Comitiis Wormatiensibus An. 1495.
ut esset commune civium refu-
gium, & *extremum Juris Asylum*,
à quo non daretur *provocatio*. Et
quidem instituit hoc Judicium
generale Imperator *Maximilia-
nus primus*, communi Statuum
consensu.

*De Loco autem hujus Judicii quid
notas?*

Primùm assignatum erat huic
Judicio *Francofortum* ad Mœnum,
atque ibi An. 1495. 3. Novem-
bris: prima Judicialis Audientia
fuit celebrata. Postea v. An. 1530.

ipfi

ipſi *Spira* perpetua ſedes nomina-
ta fuit, unde transferri *ſine venia*
Cæſaris & Statuum non poteſt.
Videatur *Instrument. Pacis Cæſ.*
Sved. Tit. 5. §. Præterea cùm 52.
& R. I. Anno. 1654. §. *Als.* auch
167. Ubi de *translatione Camera*
Imperialis deliberatum fuit. *Pe-*
ſtis tamen bellive tempore, *Judex*
& *Aſſeſſores ſecedendi* in locum
tutiorẽ, quoad periculum ceſſet,
licentiam habent, ita tamen, ut
mox ad locum ſolitum redeant.
Ord. Cam. part. 2. Tit. 34.

Quid de Jure Ordinandi Judicem
Cameralem & Aſſeſſores obſervas?

Cæſar habet jus ordinandi *Ju-*
dicem Cameralem; *Aſſeſſores* au-
tem ordinantur *partim à Cæſare*,
partim ab Electoribus, *partim à Sex*
Statuum Circulis.

Qualis debet eſſe Judex Camera?

E. 3.

Ju-

Judex Cameræ debet esse juris:
tam scripti, quàm consuetudinarii
peritus, Natione Germanus, & Sta-
tus Imperii vel Princeps, aut ad mi-
nimum Comes vel Baro.

Quinam sequuntur hunc Judicem?

Quatuor Praesides, qui pariter
à Solo Imperatore constituuntur,
& vel *Comites* vel *Barones* sunt:
Quorum unus, absente vel impe-
dito *Judice*, *vices* ejus supplet.

Quid verò sunt Assessores Cameræ?

Qui tantùm *negotiis Cameralibus*:
incumbere debent, nec aliis *con-*
sulendo interservire possunt.

Quot sunt Assessores Cameræ?

Olim *Viginti quatuor* constituti
erant. *Ord. Cam. p. I. Tit. I.* in pr.
Quibus postea tempore *Maximi-*
liani II. insuper additi sunt octo.
R. A. 1566. §. So seken/ordnen
und wollen Wir. Et *R. A. 1570.*
§. Und dieweil / ubi numerus As-
sesso-

essorum Camerae 41. refertur.
 Hodie verò in Conventu *Osnabrugensi* numerus Assessorum Cameralium ad *Quinquaginta* adau-
 ctus. T. 5. §. Præterea eum. 20.

*Quenam sunt reliquæ Personæ ad
 Camera pertinentes.*

*Fiscalis Cæsareus, Advocati &
 Procuratores, ac sequioris subsellii
 Administri varii, der Berwalter/
 Notarii, Scribæ, Ministri, Nuncii
 &c. De quibus omnibus Ordi-
 natio Camerae est videnda.*

*Quenam verò competit Camera
 huic Potestas?*

Potestas seu Jurisdictio hæc ex-
 tendit se ad *Omnia* negotia, quæ
 ad Jurisdictionem Imperatoris
 spectant, & ad *Personas*, quæ Im-
 perio vel *immediatè*, vel *mediatè*
 subsunt.

Quid hinc colligitur?

Hanc potestatem non depen-

E 4.

dere.

dere à Solo Imperatore, sed ab Eo-
dem & Statibus simul, id quòd eti-
am exinde patet, quòd Impera-
tor litem in Camera jam inchoa-
tam, non possit inde *avocare* in
Judicium *Aulicum*. Vid. *Cap. Leo-*
poldi. Art. 42.

Quid notas de Judicio Rothwi-
lensi?

Quòd institutum sit jam olim
à *Conrado IV. Imperatore, A. 1147.*
quòd ejus *Præses* sit *Comes Sul-*
zensis, quòd *Assessores* sint *Ordinis*
Equestris Duodecim, aut si haberi
non possunt, *totidem Cives*: Quòd
denique hujus *Dicasterii*, ut &
Wingartensis, der Weingartischen
und anderer Land-Gerichte in
Schwaben / *Abolitio* sollicitata
sæpius fuerit à *Statibus*, & ad præ-
sentia *Comitia* remissa. *Cap. Leop.*
Art. 18.

Quanam differentia seu discrimina
sunt

sunt Trium horum Judiciorum Praetoriorum?

Differunt. (1.) Ratione *fundationis*, Aulicum enim est omnium *antiquissimum*. (2.) Ratione *Loci*: Aulicum est *vagabundum* & *ambulatorium*, quia sequitur *Aulam Imperatoris*; Spirense verò & Rothwilense *fixam* sedem habet. (3.) Ratione *Causarum*. Aulicum tractat negotia ad *Regalem Caesarum*, (non *totius Imperii*) potestatem spectantia: Præterea jus dicit in *Civilibus & Criminalibus*; Camera jus dicit in *Civilibus* tantum, & quidem in *contentiosis & voluntariis*. (4.) Ratione *Personarum*: Aulicum & Spirense jus dicit *omnium Circulorum Personis*; sed Rothwilense tantum *Personis Quatuor Circulorum*, nempe *Suevici, Austriaci, Rhenavi & Franconici*. (5.) Ratione

appellationis : A Rothwilensi datur *provocatio* ad *Cameram* ; A *Camera* neque ad *Aulicum*, neque ab *Aulico* ad *Cameram* appellari potest ; Potest tamen peti *Revisio* *Aetorum Camerae*.

CAPUT XXIV.

Jure Cognoscendi de Feudis Imperii Majoribus.

Quomodo Feuda Imperii distinguantur ?

In *Majora* & *Minora*, eaque vel *Ecclesiastica*, vel *Politica*. item : *Aperta* vel *Controversa*.

Quid sunt Feuda Imperii Majora, Quid Minora ?

Majora sunt, quæ habent annexam *Regalem Dignitatem* : *Minora* autem sunt, quæ talem annexam dignitatem non habent, & hæc subesse *jurisdictioni Camerae*, tradit *Lampadius* ; Unde etiam aliter

liter distinguuntur Feuda in *Im-*
mediata & Mediata.

Quid sunt Feuda Ecclesiastica, quid
Politica?

Ecclesiastica, Scepter: Lehni/ ut
Episcopatus &c. de quibus cogni-
tionem invasit Papa Rom. Politica
verò Feuda dicuntur Sahn: Lehni/
& sunt Ducatus, Landgraviatus,
Principatus, Comitatus, Barona-
tus.

Quid verò sunt Aperta, quid Con-
troversa Feuda?

Aperta sunt, quæ per extinctio-
nem alicujus Stirpis aperiuntur
Imperio, & de his non potest dispo-
nere Imperator, inconsultis Electo-
ribus: Controversa autem sunt, de
quibus inter Principes litigantes
contentio seu controversia est: Et
hæc sunt hujus loci.

De quibus igitur Feudis Imperiæ
hoc Jus Imperatori competit?

Habet Imperator potestatem
 cognoscendi seu judicandi *de Feu-*
dis Imper. Rom. (1.) Immediate
subjectis, & quidem (2.) Majori-
bus (3.) Politicis seu Secularibus.
(4.) de quorum successione di-
versi Principes inter se litigant.

Unde autem hoc probant?

Primò Legibus, sc. ex Constituti-
onibus Frid. II. an. 1236. Ord-
nung des Regiments zu Worms
A. 1521. §. Ob auch Sachen.
Ord. Cam. Ferd. I. part. 2. Tit. 7.
 Porrò probatur id *Exemplis*: Sic *Si-*
gismundus Imperator de Electora-
 tu *Saxonico* infeudavit post obi-
 tum *Alberti*, *Fridericum Bellico-*
 sum *Marchionem Misniae*.

An autem solus Imperator, absq̃
interventu Procerum Imperii, vela-
liorum Statuum aequalis dignitatis,
cum litigantibus in hoc negotio potest
esse Judex?

Qui-

Quidam hoc affirmant, quidam negant, & quidem, negativam qui tuentur, urgent Privilegium illud Principum, vi cuius in hoc iudicio adscisci debeant, das Fürsten Recht.

CAPUT XXV.

De Jure in Bannum Declarandi.

Quomodo distinguitur Bannus? In Ecclesiasticum, der Kirchen-Bann/ & simpliciter Bann/ & Politicum, quod iterum est vel Generale, valens per totum Imper. Rom. die Ober-Nacht / vel Nacht und Ober-Nacht des Reichs / & hæc significatio hujus est loci: Vel speciale, valens tantum in certis districtibus, v. g. Bannum Judicii Rothwilensis.

In quo consistit hoc jus Imperatoris?
Quòd Imperator habeat pote-

statem *Violatores Pacis publica* declarandi in Bannum, in die *Acht* nud *Ober-Acht* erklären.

Quomodo autem hoc Jus habet Imperator?

Cæsar exercet hoc Jus interdum *per Cameram*; Sed tamen Camera non potest proscribere *Statum Imperii*, inconsulto *Cæsare*, nec quenquam in causis majoris momenti à Banno *absolvere*.

An autem potest Imperator Principem Imperii declarare in Bannum, inconsultis Electoribus, qui non sunt complices?

Quæstio hæc maximè cœpit agitari in *utramq;* partem, occasione Banni, quo *Fridericus Elector Palatinus*, qui se Regem *Bohemiae* creari passus erat, proscriptus est. Decisa a. postea videtur *negativè* in *Cap. Ferd. III. Art. 31.*

*De Jure Veniam Ætatis
Dandi.*

Quid hoc loco est *veniam ætatis*
dare?

Minorennibus concedere Jura
Majorennium.

Quinam vocantur Minorennes?

Qui infra ætatis Annum *Vigesi-*
mum quintum sunt constituti.

Quænam sunt Jura Majorennium?

Quòd ipsi sunt *liberi à Curatori-*
bus, rerumq; suarum administra-
tionem ipsi possunt suscipere.

Unde verò ostendis, hoc Jus compe-
tere Casari?

Primò ex eo, quia versatur cir-
ca *Privilegia*. *Secundò* probatur
idem ex *Exemplis*. Nam *Wences-*
laus *veniam ætatis* dedit *Ottoni*
Brunsvicensi, & *Maximilianus Ul-*
rico Württembergensi &c.

Quo?

Quomodo hoc Jus habet Imperator?

Habet hoc jus Imperator per totum Imperium *independenter*; Quilibet autem Princeps in suo Territorio *dependent*.

CAPUT XXVII.

De Jure Famam Restituendi, A Furamento absolvendi, Moratoria concedendi.

IN quo consistit Jus Famam restituendi?

Quòd habet Imperator potestatem eos Imperii Rom. subditos, qui semel *infames* facti & declarati sunt, *restituendi* in pristinum existimationis Statum.

An verò hoc Jus potest exercere Imperator inconsultis Statibus?

Multi id affirmant : *Limnanus*

au.

autem cum multis aliis id ipsam
negat.

*Dentur Exempla quadam Exercitii
huius Juris.*

Sic *Carolus IV.* Bartolum honoribus restituit, teste *Bodino de Republ.* Sic quoque *Ferdinandus* rusticos restituit seditiosos *R. N. zu Nuspurg Anno 1525. S. Und ist der obalben / &c.*

Potestne etiam alius Princeps inferior hoc Jure uti, & Subditum suum sama restituere?

Potest, sed illa restitutio non aliter locum habet, quam in ipsius Principis Territorio.

In quo autem consistit Jus absolvendi à Juramento?

Quòd habet Imperator potestatem absolvendi aliquem à Juramento ad effectum agendi, id est, *Einen seine gegebene Ubr- Fehde gegen den Herrn / welcher ihm also*

also verubryhetet hat / zu relaxiren , damit er sich seines Rechts gegen denselben gebrauchten möge.

Quis est hujus Absolutionis effectus?

Ut sine metu *perjurii* jurantis persona contra Dominum actionem intentare apta reddatur:

Quomodo Imperator hoc Jus habet seu exercet?

Exercet hoc Jus Imperator per *Cameram*. Vid. Ord. Cam. part. 2. Tit. 24.

Quomodo definis Moratoria?

Moratoria sunt *litera*, quæ conceduntur à Majestate *Debitori* ob *justam causam*, cum hoc effectum, ut ille habeat *inducias*, ne intra certum tempus *induleum* (quod plerumque *Quinq. Annorum* esse solet) molestiam illi creent Creditores , sed ipse interim respirare possit, meditando rationes *solvendi*.

di. &

di, & exigendo debita, quibus alii
ipfimet sunt devincti.

*Quomodo Moratoria aliter solent
vocari?*

Rescripta moratoria: Litera Mora-
toria: Quinquennales inducia, Germ.
Quinquelnel, oder Anstands-
Brieffe / Eiserne Brieffe / unde,
qui adiguntur ad talia moratorias
petenda, dicuntur: Eiserne wer-
den.

Quid hic observas?

Quòd aliud sit, Jus Legem cir-
ca Literas moratorias condendi
(quod ad Comitia pertinet, quales
Leges reperiuntur in *Recessibus*
sub Tit. *Von den verdorbenen*
Kauffleuten /) Aliud autem sit
Jus certis personis moratorias lite-
ras concedendi, quod hujus loci est.

Quomodo habet hoc Jus Impera-
tor?

Habet hoc Jus Imperator inde-
pen-

pendenter, & ita, ut tales literæ valeant per *totum* Imperium Rom. Dependenter autem quilibet *Princeps* Imperii in suo *Territorio*; Sed horum literæ non valent *extra* territorium ipsorum.

CAPUT. XXVII.

De Jure circa Vias Publicas, Item circa Flumina.

Quomodo aliàs vocantur *vias publicas*?

Vocantur aliàs *Via Regia*, *vias Prætorias*, *Consulares*, *Militares*, Germ. Heer Strassen / Kaysersliche Strassen / Öffene Strassen / Land-Strassen / des Heiligen Reichs Strassen / Gleits Strassen.

Quomodo hoc jus circa *vias* distinguitur?

In *Minus*, quod consistit in *securitate* viis publicis præstanda, Quale jus refertur inter *Jura Territo-*

rito-

territorialia, quæ quilibet Princeps
habet in suo Territorio: Et *Ma-*
jus, quod consistit in *Obligatione &*
coactione Principis cujusque, seu
Magistratus in Territorio, ut vias
publicas tutas reddant, & hoc est
hujus loci.

Quomodo Imperator hoc Jus ha-
bet?

Non solus, sed cum Ordinibus si-
mul, tanquam jus Comitiorum. R.
N. Augspurg Anno 1559. S. Als
wir uns auch &c.

Quomodo distinguis Jus circa Flu-
mina?

Itidem in *Minus*, quod consistit
in *Secura navigatione* fluminibus
præstanda, quale jus referendum
est inter *jura Territorialia*: Et *Ma-*
jus, quod consistit in *Obligatione*
Dominorum cujuslibet Territorii,
ut fluminibus securitatem illam
præstent, & hoc hujus loci est.

Quo-

Quomodo hoc Jus Imperator habet?

Itidem non Solus, sed cum Ordinibus simul, ita, ut etiam jus sit Comitiorum: Parium enim par est Ratio.

CAPUT XXIX.

De Jure circa Monetam,
Item circa Vectigalia.

Quid circa jus Monetae notandum venit?

Quòd aliud sit jus Legis Monetariae condenda: Aliud denique sit jus Privilegii condenda monetae aliis concedendi.

Quale Primum Jus est, scil. Leges monetarias condendi?

Hoc jus Comitiorum est, in Comitiiis enim creberrimè agitur de Legibus monetariis, & id ipsum quoque constat ex Capit. Ferdinandi III, Art. 36.

Quid

Quid verò hic notas?

Quòd Quidam jus *Monetariam* Legem condendi vocent jus *Moneta*; Jus autem *monetam* Cudendi appellent jus *Monetandi*.

Quid verò porrò observas?

Quòd cura *moneta* publicæ etiam unicuiq; Circulo demandata sit in sua Regione.

Quale verò jus secundum est, sc. *Moneta Cudenda*.

Hoc jus *independentem* est penes Imperatorem; *Dependentem* verò penes Status, qui hoc Jus, *die Müns Gerechtigkeits* / obtinuerunt, vel per *Privilegium*, vel vi *Prescriptionis*.

Quid heic observas?

Quòd cum hoc jure nulli *Statui* concedatur potestas juris hujus exercitium *elocandi*, und *Mercauz draus zumachen*. *Recessus Spir. Anno 1570. §. Als dann auch die*

Die Münz Gerechtigkeith ketnen
Mercanz &c.

*Quid verò de Tertio Jure Sentis,
Sc. Privilegii cudenda moneta aliis
concedendi?*

Hoc Jus est penes Imperatorem
& Electores junctim. Vid. Capit.
Ferdinandi III. Art. 37. & Leopoldi
Art. 34.

*In quo autem consistit jus circa Ve-
ctigalia?*

In Vectigalis Novi institutione,
aut veteris Auctione.

*Quomodo hoc jus habet Impera-
tor:*

Jus hoc non est penes Impera-
torem solum, sed penes eum & E-
lectores conjunctim. R. U. Regens-
spurg an. 1576. J. Weiters seynd
&c. Capit. Ferdinandi III. Art. 30.
Leopoldi. Art. 21.

De Jure Circa Colle-
ctas.

Quomodo distinguuntur Colle-
ctæ?

In *Collectam Imperialem*, seu ge-
neralem, *Reichs-Steuer* / quæ
imponitur ab *Imperatore Statibus*
Imperialibus aut *subditis Imperii*:
Et *Provincialem*, *Land-Steuer* /
quæ imponitur à *Principe Imperii*
Statibus Provincialibus. Prior
verò *Collecta*, *Imperialis* sc. *hujus*
loci est.

Quot modis instituuntur *Collectæ*
Imperiales?

Duobus potissimum: (1.) *Nach*
den gemeinen Pfennig / *juxta*
communem Denarium. (2.) *Nach*
den Römer-Zug / *secundum Ex-*
peditionem Romanam. Prior ta-
men *modus collectandi* ab Anno
148. *exolevit*.

F

Quid

Quid vero in specie notas von dem Römer-Zug?

(I.) Römer Zug olim vocata est expeditio Rom. seu Comitatus, qui Romano Regi Romam pro consequenda Corona Imperii Romam eunti præstandus fuit. Hodie autem desit hic mos Coronam Imperialem Romæ petendi, atque adeò exspiravit hæc *Expeditio Romana*, & quidem ultima illa fuit tempore Caroli V.

Retinetur tamen adhuc Nomen des Römer-Zugs?

Retinetur quidem Nomen, sed applicatur aliis Collectis pro necessitate Imperii indictis, & simili collectandi modo impositis.

Quid secundo notas von dem Römer-Zug?

De consuetudine hodiernâ, ist der Römer-Zug eine grosse tapfere Hülffe am Teutschen Krie

g

ges Volck zu Roß und Fuß/ *vel*
in aequivalenti pecunia.

*Quomodo dividitur Rom. Expedi-
 ditio?*

In Simplam, Dimidiam & Duplam.
In simplam (auff einen einfachen
 Römer = Zug) *computantur.*
 20000. zu Fuß und 4000 zu Roß
 auff 6. Monat / unde facile in-
 telligitur, quanta sit *expeditio*
dupla & dimidia.

*Quomodo verò hac Collecta compen-
 satur in pecuniam?*

Ut pro singulis *Equitibus* solvan-
 tur *Duodecim* Floreni, pro singulis
Peditibus quatuor Floreni.

*Quomodo differunt inter se Col-
 lecta, nach den Gemeinen Pfenn-
 ning/und nach den Römer-Zug?*

(1.) *Collecta* nach den gemei-
 nen Pfennig / imponitur im-
 mediatè *Subditis omnibus Imperii*
Rom. secundum proportionem

facultatum, ut pendant pro mille florenis *unum* florenum quotannis; Collecta v. Nach den Römerzuzug / imponitur immediatè *Statibus* ipsis, juxta Matriculam Imperii, nach des Römischen Reichs Anschlag (2.) Collecta nach den gemeinen Pfennig / exigitur per *Viros* ad hoc destinatos, quos Schatz- Meistere / & Pfennig- Meistere vocant: Collecta autem nach den Römerzuzug / exigitur per *ipsoſ* *Statuſ* tanquam Executores à suis subditis, quæ exactio vocatur *Subcollectatio*. (3.) Collecta nach den gemeinen Pfennig / jam in *desuetudinem* ferè abiit, uti *supra* visum; *remansit* verò Collecta nach den Römerzuzug.

Quinam sunt fines præcipui Collectarum Imperialium?

(1.) Propter bellum, prout Türcken-Steuer. (2.) Ad constructionem
For-

*Fortalitiarum. Baugeld. (3.) Ad
demolienda Castra Bannitorum.
(4.) Ad Legationes, Legation-Ro-
sten. &c.*

*Quomodo hoc jus habet Impera-
tor?*

*Ita, ut hoc jus Collectas Imperia-
les imponendi sit penes Comitias,
id quod demonstrat Praxis, & in-
super R. N. Worms Anno 1595.
R. N. Trier und Edllen An. 1512. S.
und damit ic. R. N. Regenspu. 1532
S. und damit sel. her ic. D. N.
A. Augsburg An 1548. S. Ferner
haben wir aus gnädiger ic.*

CAPUT XXXI.

De Jure dandi Civitatem.

Item, dandi Nundinas.

Quid significat jus Civitatis dare?
*Primò significat ex non cive
facere civem, Bürger-Recht ge-
ben / (2.) ex non civitate facere ci-*

F 3

vita-

vitatem, Stadt Recht geben / & ita sumitur hoc loco.

In quo consistit hoc jus?

Quod habeat Imperator jus dandi *Civitatem*, i. e. Ex communitate, quæ nondum est *Civitas*, faciendi *civitatem*, eique dandi *Privilegia Civitatis*, ut possint mœnia circumducere, extruere *Curiam*; habere *Consules, Senatores*, qui iterum conferre possint das *Bürger-Recht* &c.

Quomodo hoc Jus habet Imperator?

Ut *Reservatum*, quia primo spectat ad *Privilegia*. (2.) Probatum id ipsum exemplo. *Maximilianus I.* *Albertum Comitem Mansfeldensem, Vico* cuidam prope *Islebiam* jus *Civitatis* dare volentem An. 1514 d. 6. Febr. Mandato *inhibitorio* prohibuit his verbis: *Wann nun dir noch jemand anders nit geben*

gez'emet Stadt: Recht oder an:
ders / daß der hohen Obrigkeit /
ohne sonderbahre Erlaubnuß
aufzurichten / so befehlen.

Quid verò hîc notas ?

Quòd interim Imperator hoc
jus *aliis* possit impertiri. Sic Lu-
dovicus IV. concessit hoc jus Burg-
gravio de Nürnberg. Et Ludovi-
cus Imperator Gerharδο Spirensi,
das Dorff Udenheim zu einer
Stadt zu bauen.

Quomodo Nundina distinguuntur ?

Ita, ut aliæ sint *Privilegiata* seu
solennes, five *Mercatus Generales*:
Germ. Messen. Aliæ sint *non pri-
vilegiata*, seu non solennes, vel
Mercatus Speciales, Jahr: Märck-
te / quod jus, tanquam conse-
quens Civitatis condendæ, perti-
net ad Imperatorem; Nunc verò
hoc sibi *Principes* sumunt. Item.

Wochens Märkte / quas institue-
re licet *Civitatibus*, etiam absq; Do-
mini Superioris præscitu. Cùm
non tàm *mercatus*, quam *annona*
gratiã introductæ sint.

*De quibus autem Nundinis potissi-
mùm hoc loco agitur?*

De Nundinis *Privilegiatis* seu
solennibus, von den Messen.

*Unde factum est quod nundina ta-
les dicantur Misse?*

Quia *Nundina* habebantur olim,
sc. in *Papatu*, certo aliquo *Festo*,
ubi maxima *Populi* fiebat conflu-
entia, in eoque celebraretur *missa*.

*In quo igitur consistit hoc Jus Impe-
ratoris?*

Consistit in eo, quòd Impera-
tor habeat potestatem jus dandi
nundinas solennes seu privilegias,
Märkt: *Gerechtigkeit* / hoc est,
nundinis certa *privilegia* conce-
dendi, vi quorum v. g. conceditur
publi-

publica securitas iis, qui *mercatus* causâ in *nundinis* conveniunt, ut *ibidem* intra dies *nundinarum*, i. e. *Antequam* earum *finitarum* signum per *campanam* detur, sub *prætextu civilis* seu *privati debiti*, *conveniri*, *carcerari* vel *arrestari* nequeant.

Quomodo habet hoc *Jus Imperator*?

Ut *Reservatum* Imperatoris: Quia pertinet ad *Privilegia*.

Quid verò *heic* *observas*?

Quòd tales *nundinæ* non *facile* dari soleant *inauditis Civitatibus* vicinis, quarum *interesse* posset.

CAPUT XXXII.

De Jure Stapularum.

Quomodo aliter *vocatur* *Jus Stapulae*?

Jus Emporii. Germ. *Stapel*. Ge-

F 5

rechts

rechtigkeit / Item. Freye Niederlage.

Unde autem derivatur Stapula?

Derivatur à Gallico *Estable*, & hoc è Latino *Stabulam*. Sic autem vocatur forum seu *locus publ.* quo Principis autoritate & privilegio *Vina, Frumenta*, aliæq; merces exoticae vendendi causâ *convehuntur*.

In quo consistit hoc Jus?

Hoc jus consistit præcipuè in *duobus Privilegiis* adversus Jus *Commune*. Nam (1.) cùm jure *cumuni liber* fit usus *commerciorum* & *navigationum*, qui adeptus est jus *Stapula vel Emporii*, is cogere potest *transcentes*, ut apud se per *dies certos* subsistant, & merces suas *divendant*. (2.) Qui vehunt ejusmodi merces, hî, ad evitandam istam expositionem, non possunt *quærere novas* vias.

Quo-

Quomodo Imperator hoc Jus habet?

Hoc Jus est *Reservatum* Imperatoris, & probatur idipsum (1) Ratione, quia pertinet ad *privilegia* (2.) Exemplo. Cùm *Electo* Palatinus Rheni Anno 1575. *Oppenheimii* ejusmodi jura *Stapulæ* usurpare cœpisset, per *Spirenses*, obtento mandato Cæsareo pœnali sine clausula, *Ei inhibitum* id fuit.

Quid verò hîc observas?

Quòd non liceat Imperatori sub nomine *der Stapel* : *Gesrechtigfelt* / *novum Veltigal* introducere. Vid. *Capit. Ferdinandi III.* Art. 20. & *Leopoldi* Art. 21.

Quanam sunt Civitates in imperio Romano : quæ Privilegium *Stapule* sunt adeptæ?

Ad *Rhenum*, sunt *Colonia*, *Moguntia*, *Spira* : Ad *Mosellam*, *Treviris* seu *Trier* : Ad *Danubium*, *Ratis-*

tisbona, Ingolstadium, Passavi-
um: Ad *Visurgim*, Brema: Ad *Albim*,
Magdeburgum & Hamburgum.

Quid vero heic notas?

Quòd quarundam ex his Civi-
tatibus Jus non nisi ad *esculentia*,
quandoque etiam ad *alias merces*
certas extendatur.

CAPUT XXXIII.

De Jure Ferias Generales
Constituendi.

C*irca quod versatur potissimum*
hoc jus?

Versatur hoc Jus potissimum
circa *Reformationem Calendarii.*

Estne verò hoc jus, penes Papam, an
verò penes Imperatorem?

Papa quidem hoc jus sibi arro-
gat; potiùs tamen illud ipsum est
penes *Cesarem*. Nam *Julius Caesar*
(ut Imperator) olim *emendavit*
tempora. Et porrò Canon Pa-
scha-

schalis Synodi *Nicena* non *Papa*,
 sed *Constantini Imperatoris*, qui Sy-
 nodo præfuit, & Patrum decreto,
 conditus fuit. Tandem, *Carolus*
Magnus Calendarium pariter &
 nomina *Mensium* Germanis dedit.

Paucis enumera Historiam Refor-
mationis Calendarii?

Georgius XIII. Papa Rom. refor-
 mavit Calendarium An 1582. subla-
 tis uno momento è Mense *Octobri*
 diebus *decem*, Hoc Calendarium
 Reformatum misit Papa *Rudolpho*
II. Imperatori, ut tempore *Co-*
mitiorum Augustanorum suscipe-
 retur in Imperio Rom. Germani-
 co. Princeps *Protestantes* contra-
 dixerunt, idque ob *inhabilitatem*
 constituentis rejecerunt, & hoc
 jus *Cæsari* vendicarunt. Cæsar di-
 stulit negotium, in *Camera* Judici-
 is Calendarium Vetus servari man-
 davit, quod etiam An. 1523. sc. bis

auf ferner Käyserl. Majestät
und Stände Constitution, ad
evitandas omnis generis difficul-
tates & confusiones.

CAPUT XXXIV.

De Jure Circa Comitia.

Quomodo in Imperio Romano Co-
mitia distingui solent?

In Universalia & Particularia.

*Quid sunt Comitia Imperii Uni-
versalia?*

Sunt conventus publ. Caesaris
atque Ordinum Imperii, sc. sive per
se, sive per Legatos: Reichs-Tage:
& de his hoc loco potissimum agi-
tur.

*Quid verò sunt Comitia particu-
laria?*

Quando Pars quædam Statu-
um convenire solet, sive: Comitia
particularia sunt conventus Sele-
ctorum quorundam.

Quotuplicia autem haec sunt Comitia Particularia?

(1.) Sunt vel *Electorum*, & quidem vel *Wahl-Tage*/ quando Electores conveniunt ad eligendum Regem Romanorum: Vel *Churfürstē Tage*/ oder *Collegial-Tage* / quando conveniunt Electores deliberaturi de *variis Imperii negotiis*. (2.) Vel *Deputatorum*, Ein *Deputations-Tag*/ quem *Moguntinus* Elector edicit, vice & nomine Imperatoris, tunc, quando se *motus Imperii* exserunt, quibus compescendis vires Unius, Trium vel Quinq; Circulorum non sufficiunt: Aut quando alia id flagitat Imperii utilitas, etiam tunc, quando in *Comitiis universalibus* non omnia negotia fuerunt expedita. (3.) Vel *Visitatorum* Camerae, quide *Actis Camerae* judicant. (4.) *Circulorum: Creyß-Tage*.

Quo-

*Quomodo hoc jus circa Comitatus
universalia possidet Imperator?*

In Comitibus Universalibus Imperator *solus* habet jus indicendi, den Reichs = Tag aus zuschreiben / Requiritur tamen. (1.) Ne indicantur *extra* Imperii fines. (2.) Prævis *consensus* Electorum. Vid. Capit. Leopoldi Art. 17. Sic etiam *solus* Imperator habet jus proponendi, die proposition zu thun / id quod solet facere de scripto, vel per alium.

Habetne etiam solus Imperator jus Decidendi?

Sunt equidem aliqui, qui tribuunt *Cæsari*, quasi Ille *solus* possit omnia.

Errant tamen illi, siquidem jus hoc decidendi inter *Imperatorem & Status* est *divisum*, sic, ut Imperator *Solus* tantum possit, quantum *reliqui Status* junctim.

CAPUT XXXV.

De Jure Postarum.

Unde dicuntur Postæ?

Postæ sic dicuntur quasi *positæ* vel collocatæ certis in locis.

Quomodo describis Postas?

Postæ sunt *Equi & Homines* certis in locis dispositi, qui permu-
tari queant, *ad iter* die noctuque
sine intermissione continuan-
dum.

Quotuplices sunt Postæ?

Duplices: *Universales Reichs-
Posten* / de quibus tantum *hoc lo-
co* agitur: *Particulares, Land-
Posten* / de quibus *hoc locô* non agi-
tur: siquidem *Principes* in suis di-
tionibus possunt habere postas
particulares, quæ respectu univer-
salium sunt *privatæ*.

Quisnam finis Postarum est?

Ut

Ut *celeriter resciscatur*, quid rerum in variis Imperii partibus geratur, & mandata per Imperium deferantur.

Quomodo hoc Jus Imperator habet?

Habet hoc Jus Imperator ita, ut Deliberationes de Postis etiam tractentur in Comitibus.

Unde hoc probas?

(1) Per informationem Boemicam *Matthie*, in qua Imperator asseverat daß die Kaysersliche Hoff-Post J. Majestät und des H. Röm. Reichs hohes Regal sey. (2.) Per. R. A. Nürnberg 1522. §. Item. Ist bedacht &c. Et Speyer 1542. §. damit man auch jederzeit &c.

CAPUT. XXXVI.

De Jure Repressaliarum.

Quomodo Repressalia aliter vocantur?

Vo-

Vocantur aliter *pignorationes*,
 Rechtliche Hemmungen / Aufs-
 haltung.

*Quodnam discrimen est inter Re-
 pressalias, quæ hujus sunt loci, & Ar-
 restum vulgariter dictum?*

Differunt illæ (1.) *Objecto*: Ar-
 resto vincitur *debitor ipse* vel *ejus
 bona*; *Repressaliis* vincitur *Subdi-
 tus* (vel *ejus bona*) *Principis* aut
Reipubl. debentis. (2.) *Forma*: Ar-
 resto vetatur *corpus vel bonum lo-
 co moveri*; *Repressaliis* attinetur
 & ducitur in *locum securum*.

Quomodo dividuntur Repressalia?

(1.) *Ratione Objecti*: fiunt enim
 vel in *Personas* seu *corpora*, & tunc
 vocantur: *Eine Verstrickung*:
 Vel in *Bona*, & vocantur, *eine
 Pfandung*. (2.) *Ratione Conditio-
 nis in Objecto*: Aliæ enim *Repres-
 salia* fiunt in *Cives*, hoc est *subdi-
 tos Principis* aut *Status*: *Ulbi ta-
 men*

men nota, quod hodiè super sint tantum Repressaliæ in *exteros*, quas tamen etiam liceat nemini usurpare, nisi licentiam habeat ab Imperatore vel Imperio.

CAPUT XXXVII.

De Jure Belli. Item Fœderum.

Quid est Bellum?
Bellum est publicorum armorum justè suscepta & ritè denunciata contentio. Vel: Bellum est Status per vim certantium, quâ tales sunt.

Quomodo dividitur Bellum?

(1.) Ratione formæ in *Offensivum & Defensivum*. (2.) Ratione causarum *efficientium*, in *Externum*, quod geritur ab Imperatore vel Statibus, adversus hostem *externum*: Et *Internum* seu *Intestinum*, quod

quod geritur inter Imperatorem
& Statum, vel inter Statum & Sta-
tum Imperii Romani.

*Quomodo hæc præsentimateria ap-
plicas?*

(1.) Bellum *Offensivum* in ex-
ternos nomine Imperii decerne-
re est jus *Comitiorum*. Vid. R. U.
Worms Anno 1495. §. Much sol-
len wir &c. Cap. Ferdinandi III.
art. II.

(2.) Bellum *Offensivum* Status
in externos licitum est illis per ju-
ra, quæ habent, *Majestatis*.

(3.) Bellum *Offensivum* Status
in *Statum* olim fuit licitum sub
condicione, ut *Diffidatio* (quæ est
justa & legitima belli alteri parti
denunciatio) *triduo* ante mittere-
tur. A. B. tit. 17. Hodiè autem il-
licitum hoc est, judicio enim, non
armis experiendum. R. U. Aug-
spurg Anno 1548. §. Als Wei-
land &c.

(4.)

(4.) *Bellum Defensivum pro Imperio* contra externum expedit Imperator *arbitratu* suo. *Cap. Ferdinandi III. Art. II* in fine.

(5.) *Bellum Defensivum contra externum etiam Status non moniti à Cæsare possunt suscipere.* Tenentur tamen rem ipsi *significare R. A. Augspurg an. 1555. S.* Und sollen in oberzebleten Sätzen &c.

(6.) *Bellum Defensivum Statui contra Statum licitum est.* Ord. Camer.

(7.) *Bellum Defensivum Statui contra Imperatorem quò talem, non licet, nisi is eo bello Pacta, Capitulationes aut Statum publicum sollicitet.*

Quomodo distinguis Fœdus?

Fœdus, (quod nihil aliud est, quam *Conventio publica* inter eos, qui aut summam potestatem habent

bent, aut minimum hoc Majestatis jus:) in Imperio Rom. est vel *Universale*, quòd sc. nomine *Totius Imperii* sancendum est ab Imperatore: Vel *Particulare*, quod sancit *Status Imperii* per se.

Quomodo hanc Distinctionem applicas?

(1.) Fœdus *Universale* decernere jus *Comitiõrũ* est. *R. A. Worms. §. Much sollen wir &c.* Et quamquam hoc jus postea in *Cap. Ferdinandi III. art. 7.* contractum est ad *Consensum Electõrum* cum Cæsare; *Comitiis* tamen iterum est *redditum* per *Pacif. Osnabrug. Cap. 8.* ita confirmatum in *Capit. Leopoldi Art. 10.*

(2.) Fœderis *Particularis* ineundi jus habet *quilibet Status* pro se: dummodo ne quid ineat *contra Imperatorem* aut *Imperium*. Vid. *Pacif. Osnabrug. d. l.*

CA.

*De Statibus seu ordinibus
Rom. Imperii.*

Quid sunt Status Imperii?

Status sunt singulorum
Territoriorum Domini, qui una
cum Cesare imperandi potestatem
habent.

*Quomodo autem probatur aliquem
esse Statum Imperii?*

Secundum aliquos ratio for-
malis Status Imperii est in jure
suffragandi in Comitibus Imperiali-
bus: alii jubent respicere ad in-
scriptionem in Matriculam Statu-
um: Alii pro modis probandi
agnoscunt etiam contributionem
immediatam; item. Jurisdictionem
Territorialem?

*De Jurisdictione Terri-
toriali:*

Quomodo Jurisdic^{ti}o Terr^{it}or^{it}alis aliter vocatur?

Vocatur Jus Territorii: Jus Superioritatis: Superioritas: Summa Jurisdic^{ti}o: Jus Statuum Imperii Regium.

Quomodo definitur Jurisdic^{ti}o Territorialis?

Jurisdic^{ti}o Territorialis, die Land: Fürstliche / oder Landes hohe Obrigkeit / est potestas Statuum Imperii summa gubernandi Rempubl. in suo Territorio, competens eis intuitu Territorii, tanquam fundamenti, tum circa personas, tum circa res sub eo hærentes, conflata ex certis juribus seu Regalibus.

Detur brevior hujus Jurisdic^{ti}onis definitio?

Jurisdic^{ti}o Territorialis est illa Majestas, quam quilibet Status habet in suo Territorio.

G

Quid

Quid verò heic observas?

Quòd hæc *Majestas Statuum* non sit plena, sed *restricta*, ut quæ *exceptionem* patitur, saltem circa ea, quæ sunt Imperatori *Reservata*.

Quomodo igitur intelligis, quòd vulgò dicitur, Statum Imp. in suo Territorio tantum posse, quantum Imperator in Imperio?

Vulgatum hoc cum *grano Salis* debet accipi, neque extendendum ad *Reservata* Imperatoris, aliàs sanè *falsum* istud & *absurdum* esset.

CAPUT XL.

De Divisionibus Jurisdictionis Statuum Territorialis.

Quomodo (1.) dividitur *jurisdictionis Territorialis*?

Rati-

Ratione modi acquirendi : Ac-
 quiritur etenim vel per *Concessio-*
nem Imperatoris sub modo *inve-*
stitura : Vel per *Prescriptionem* &
immemorialem consuetudinem :
 Vel per *SucceSSIONem* &c.

Quomodo (2.) dividitur?

Ratione *subjecti*, ita ut alia sit *E-*
lectorum, alia *Archi-Ducum*, *Ducum*,
Principum, *Civitatum Liberarum*.
Nobilium *Immediatorum* libero-
 rum &c.

Quomodo (3.) dividitur?

Ratione *Partium* seu ipsorum
 met *jurium*, uti sunt. (1.) *Jus exi-*
gendi Homagium à *Subditis* (2.) *Jus*
circa Sacra seu *Res Ecclesiasticas*.
 (3.) *Jus Leges provinc. condendi*.
 (4.) *Jus Magistratus* in suis *terri-*
toriis constituendi. (5.) *Jus Collegia*
permittendi. (6.) *Jus Archivi*. (7.)
Jus Actus Fiscales exercendi. (8.)
Jus Collectas Provinciales *indicen-*
di.

di. (9.) Jus exigendi *Angarias*. (10.) Jus recipiendi *Judeos*. (11.) Jus cuedenda *Moneta* (12.) Jus *Mercatum*. (13.) Jus *Forestale*. (14.) Jus circa *vias publicas*. (15.) Jus circa *flumina*. (16.) Jus circa *pœnas*. (17.) Jus legitimandi *Spurios*. (18.) Jus creandi *Tabelliones*. (19.) Jus *veniam ætatis* dandi. (20.) Jus concedendi *inducias moratorias*. (21.) Jus *Delectum* agendi. (22.) Jus *Fœderum*. (23.) Jus *Austregarum*. (24.) Jus *Legatos* mittendi.

CAPUT XLI.

De Notabilioribus Quibusdam circa Duodecim priora Statuum Jura.

Quid de jure reformandi seu Religionem constituendi mones?

Quod de isto jure in primis videnda sit *Pax Religiosa*, quæ Anno 1532. cœpta *Norimbergæ*, An. 1552. *Passavis* repetita, & tandem *Augu-
sta*

ste Vindelicorum 1555. consensu
Imperatoris, Electorum & Sta-
tuum utriusque Religionis sanc-
ta & confirmata, in omnibus ferè
Comitiis repetita, & executioni
judicii *Camera* Imperialis tradita
est. R. U. A. 1555. §. Wir befeh-
len und gebiethen. Item: *Paci-*
ficatio Osnabrugensis Art. quinto per
Totum.

Quid notas de Jure Leges Provin-
ciales condendi?

(1.) *Posse Status Legibus suis con-*
tra Jus Commune disponere, (2.)
Posse Status easdem ferre incon-
sulto Cesare, & ejus *confirmatione*
non adhibitâ. (3.) *Camerales te-*
neri eas in judicando sequi. prob.
ex *Ord. Cam. part. 1. Tit. 57.*

Quid observas de Jure Magistra-
tus in suis Territoriis constituendi?

Quòd ad illud referri quoque
possit *ius Casus à Judicis inferi-*
ribus avocandi.

Quid verò de Jure Collegia permittendi ac constituendi, item leges eorum confirmandi, observas?

Quòd Collegia alia sint *Litteratorum*, uti sunt in *Gymnasiis & Academiis*, Theologorum, Juridicorum, Medicorum, Philosophorum, in quibus tamen potestas conferendi *Gradus Academicos*, non à Statibus, sed ab *Imperatore* pendet. Vid. *Caput. 19*. Alia autem sunt Collegia *Illiteratorum*, ut sunt: *Mercatorum, Opificum &c.*

Quid de Jure Archivinotas?

Quòd Scripta in illud relata probent tanquam *Instrumenta publica*.

Quinam sunt Actus Fiscales?

(1.) Succedere in *bona vacantia*, item *damnatorum*. (2.) Percipere *dimidium Thesauri* in loco publico reperti. (3.) Percipere *reditus* è *Metallis & Salinis*, ratione sc. *Decimarum*. Quò referri quoque potest:

rest jus Percipiendi *Decimas* No-
valium.

*Quomodo dividuntur Collectæ Pro-
vinciales?*

Collecta: imponitur vel ob
causam public: estque vel *Ordina-
ria, Schatzung/ Vel Extraordina-
ria*, ut *militaris, Contribution.*
item: pro muris, viis, pontibus re-
staurandis: Vel ob causam *Priva-
tam*, quam solvunt *migrantes* è ci-
vitate, *Nachsteuer / Item Hæ-
redes peregrini* alicujus defuncti:
Abzug Geld.

*Quid sunt Angaria seu Paranga-
ria?*

Sunt præstationes *extraordina-
riae equorum, plaustrorum, navium,*
in transvectionibus subitariz *ne-
cessitatis*, Et has Dominus territo-
rii etiam à *Forensibus* potest exi-
gere.

*Quid notas de Jure recipiendi
Judeos?*

G 4.

Quòd

Quod hoc jus in A. B. Tit: 9.
Solis Electoribus fuerit concessum
 ut *Privilegium*; Postea tamen in
alios quoque *Status* sit derivatum,
 uti patet *Auß der Policey-Ord-*
nung. Augspurg Anno 1548. &
Franckfurt An. 1577. utrobique
 sub Tit. *Von Jüden und ihren*
Wucher.

Quid verò de Jure Moneta cuden-
da notas?

Hoc jus similiter in A. B. Tit. 20.
Solis Electoribus concessum fuisse;
 postea tamé ad *alios* etiam *Status*
 extensum, uti patet *R. A. Nimen-*
berg An. 1524. §. Dergleichen
hat der Münz ic. R. A. Aug-
spurg Anno 1551. §. So haben
wir uns ic. R. A. Speier An. 1570.
 §. *Als dann auch. NB. De Jure*
Mercatum vide supra Caput 31.

De quibusdam Notabilioribus circa duodecim Jura posteriora Statutum.

Quid notas de Jure forestali?

(1.) Consistere hoc jus tum in *Banno ferino*, tum in *jure foresti*, facultatem etiam imperandi *servitia venatoria* complectente, multisque aliis juribus (2.) Vigore hujus juris, *venationem* exerceri posse non modò in *locis publicis*, sed & *privatis* subditorum. (3.) Hoc jus afferere sibi *Status Imperii* contra *Subditos*, præcipuè titulo *Præscriptionis*.

De jure circa *vias publicas*, item circa *flumina*, de jure *veniam atatis dandi*, *inducias moratorias* concedendi, item de jure *fæderum*, supra aliquot actum fuit *Capitibus*. Quid notas de jure circa *Pœnas*?

G 5

Quòd

Quòd pœna sit. vel *capitis*, vel
fama; Jus autem ipsum ponatur
 in pœna vel *irroganda*, vel *remit-*
tenda: Remittere autem pœnam
fama semel irrogatam, idem sit,
 quòd *fama restituere*.

Quid observas de Jure legitiman-
di Spurios?

Quòd tale jus habeant *Comites*:
Ortemburgici tanquam partem i-
 psis concessit *Comitiva*.

Quid verò de hoc Jure observas?

Quòd usurpaverit hoc jus etiam
Elector Brandenburgicus, *Joachi-*
mus II. legitimando aliquem, qui
 postea receptus fuit in societa-
 tem *der Gewand-Schneider*. De
 cætero, qui aliis *Principibus* hoc
 jus asserunt, eos tamen fateri o-
 portet, effectum seu *efficaciam*
 hujus juris non extendi *ultra su-*
 um *cujusque territorium*.

Quid de Jure creandi Tabelliones
affers?

Quòd

Quòd hoc jus comperat iis Sta-
tibus, quibus *Comitiva hereditaria*
concessa est.

Quid est jus delectum agendi?

Soldaten zu Werben / & alia
ad *Bellum* pertinentia in suo Ter-
ritorio ordinandi.

*Quid est fœdus illud, quod commu-
niter apud Autores vocatur, die Erb-
verbrüderung?*

Est illud fœdus, quod certi Prin-
cipes Imperii inter se, de mutua
successione, in casum extinguenda
unius familiæ, ineunt, Imperato-
ris consensu confirmatum.

*Quid de Jure austregarum ha-
bes?*

Austrega Germ. Vox est, west-
darinnen Fürstlicher Personen
Irrungen. Rechtlich ausgetra-
gen werden.

In quo autem consistit hoc jus?

Hoc jus consistit in eo, quòd
Principes, Comites, Barones &c. Im-

perii accusati, coram iudicibus *Austregarum* (qui sunt alii Principes juxta *Ordin. Cameralem* delecti); primam fortiantur *instantiam*, antequam lis devolvatur ad *Cameram*, in certis causis. Vid. *Ordin. Camer. Item. Pacif. Osnab. Cap. 5.*

Quid tandem de Jure Legatorum mittendi notas?

Quòd per id *Status* Legatos mittant ad *Comitia*, pro foederibus, bello, pace &c.

FINIS EXAMINIS HUIUS JURIS
PUBLICI.

In-

153

Index Caputum, quæ hoc
in Examine Juris Publici con-
tinentur.

Proœmium.

CAPUT I.

DE Imperatore Romano-Germa-
nico.

II. De modo perveniendi ad Impe-
rium.

III. De divisione Electionis Impera-
toria, & Rege Romano.

IV. De modis, quibus Imperium Ro-
mani Imperatoris desinit.

V. De Vicariis Imperii Rom.

VI. De Augusta, seu Imperatoris Rom.
Conjuge.

VII. De Electoribus S. Imperii Rom.

VIII. De Electoribus Ecclesiasticis in
specie.

IX. De Electoribus Secularibus in
specie.

X. De quibusdam adhuc aliis ad di-
gnitatem, Officia seu potestatem,
& privilegia Electorum perti-
nentibus.

67

XI. De

- XI. De Principibus Imperii, in specie:
verò de Ecclesiasticis.
- XII. De Imperii Rom. Principibus Se-
cularibus.
- XIII. De Civitatibus Provincialibus:
sive Municipal. Item.
- XIV. De membris Imperii Rom. Germ.
immediatis, qua non sunt Sta-
tus, seu de Nobilibus Imperii li-
beris.
- XV. De Juribus seu Regalibus Impe-
ratoris Romano-Germanici in
genere.
- XVI. De Jure primariarum Precum.
- XVII. De Jure creandi Reges, Princi-
pes, Duces, Landgravios, Mar-
chiones, Comites, Barones.
- XVIII. De Jure creandi Nobiles, Equi-
tes & Comites Palatinos.
- XIX. De Jure erigendi Academies.
- XX. De Jure Legem universalem con-
dendi.
- XXI. De Jure Extrema provocationis.
- XXII. De Jure Magistratum crean-
dorum.
- XXIII. De Jure cognoscendi de Feudis:
Imperii Majoribus.
- XXV.

- XXV. De Jure in Bannum declarandi.
 XXVI. De Jure veniam etatis dandi.
 XXVII. De Jure Famam restituendi, à
 Juramento absolvendi, Mora-
 toria concedendi.
 XXVIII. De Jure circa vias Publicas.
 circa flumina.
 XXIX. De Jure circa Monetam.
 XXX. De Jure circa Collectas.
 XXXI. De Jure dandi Civitatem, item:
 Dandi Nundinas.
 XXXII. De Jure Stapularum.
 XXXIII. De Jure Ferias generales:
 constituendi.
 XXXIV. De Jure circa Comitia.
 XXXV. De Jure Postarum.
 XXXVI. De Jure Repressaliarum.
 XXXVII. De Jure belli, Item Fæde-
 rum.
 XXXVIII. De Statibus seu ordinibus
 Rom Imperii.
 XXXIX. De Jurisdictione Territoriali.
 XL. De Divisionibus Jurisdictionis
 Statuum Territorialis.
 XLI. De notabilibus quibusdam circa
 duodecim priora Statuum Jura.
 XLII. De quibusdam notabilibus circa
 duodecim posteriora Statuum Jura.

156

Mantissa aliquot Versuum

Memorialium ad præsens

Examen pertinen-
tium.

I.

D*ecem Circuli Imperii Romano-*
Germanici.

* *Austriacus* tibi dat Primum, *Ba-*
*varus*q; Secundum.

Tertius est *Francus*, sed Quartus
Suevicus audit.

Burgundus Quintum ponit, *Super-*
*ius*q; *Rhenanus*.

Sextus erit sequitur nunc *inferi-*
*or*q; *Rhenanus*.

Westphalus Octavum tenet & sic
ordine Nonus

Inferior Saxo est, Decimum dat
Saxo supremus.

Leges Fundamentales Imperii Roma-
no Germanici.

* *Aurea Bulla* viget, semperque
valere Receptus

Imo-

Imperii debent, post Cappulatio
lecti.

Induperatoris valet, & Pax Reli-
giosa.

Non Instrumentum Pacis violare
decebit.

Summa Instrumenti Pacis Casareo-
Suecici.

* Articulis Septem & Denis Pax
Suecica constat.

Primus Amicitia conjungit Fæde-
re Partes.

Præteriti immemores vult lesos esse
Secundus.

Pristina restituit Ternus sua Jura
cuique.

Enumerat Quartus Speciales Re-
stituendos.

In Sacris Quintus conflata Grava-
mina solvit.

Helvetiis Sextus dat Libertatis
Honorem.

Septimus ille Reformatos in Fædus
adoptat.

Jura Politia Statibus Bis Quartus
adumbrat.

Flori restituit Veteri Commercio
Nonus.

Beb.

Bellorum Decimus: partitur: Præmia Suecis.

Brandenburgiaco Undecimus Pomerana refarcit.

Mecklenburgiacis Bis Senus adempta rependit.

Brunsvigum Decimi demulcent: munera Terni.

Dat Confessori Decimus Solatio Ternus.

Hassum Ter Quinto placant & Clerus & Hassas.

Arma Bis Octonus sistit Pacemq; reducit.

Septimus hanc Firmat, Decimus redditq; Perennem.

Instrumentum Pacis Casareo-Gallicum:

** Articulis Quatuor Minor est: Pax Gallica Suecâ.*

Nonnihil in Rebus varians, ut in Ordine Rerum.

In Quatuor Primis (nisi, quod remouetur Iberus)

Vix est Disparitas in Re; neque discrepat Ordo.

Quintus inest Quinto, Gallorum & Septimus Uhi.

In

In Sexto Sociis Gallus dat Premias
Cattis.

Helvetiis quod Sextus ibi dat, Se-
ptimus isthic.

Nonus & Octavus similes sunt:
prorsus Utriusq.

At Decimus Gallis loca, quæ ceden-
da; recenset.

Undecimo in partes Galli Pax Italiam
transit.

Ultimus His Illisq; ferè & Penul-
timus Idem est.

Modi, quibus Imperium Romanè
Imperatoris desinit.

* Aut Moritur Cæsar, Removetur,
se Abdicat ipsum.

Octo Imperii Rom. Electores mo-
dèrni.

* Esto Moguntinus. Colon. nec
non Treverensis.

Rex Bohem. Bavarus. Saxo. Brand.
atque Palatin.

Septem Electorum S. I. R. Secun-
dum Auream Bullam Officium.

* Moguntinensis, Treverensis, Co-
loniensis.

Quilibet Imperii fit Cancellarius
horum. At.

Atque *Palatinus Dapifer. Dux Por-
rator Ensis.*

*Marchio Præpositus Camera. Pin-
cerna Bohemus.*

NB. *Dux* denotat *Electorem Sa-
xonia. Marchio Electorem Branden-
burgicum. Item Hodie Bavarus est
Archidapifer, & Electorum Secula-
rium numerum claudit Comes Pala-
tinus Rheni, Imperii Archi-thesau-
rarius.*

*Imperii Romano-Germanici infi-
gniores Periodi.*

* 1. *Sex Reges, 2. Sub Consulibus, 3
Plebisque Tribunis.*

4. *Cæsare sub Julio, ad Constantino.
nomine Magnum.*

A *Constantino 5. Caroli usque ad
tempora Magni.*

6. *Tertium ad Ottonem, dehinc
7. usque ad Leopoldum.*

NB. *Prima* itaque *Periodus* fuit
sub *Sex Regibus*, usque ad *Imperium
Consulare* *Periodus Secunda* sub
solis Consulibus, usque ad *Tribunos
Plebis. Tertia* sub *Consulibus & Tri-
bunis Plebi simul*, usque ad *Julium*

A

Ca-

Cæsarem. *Quarta* à *Julio Cæs.* usque ad *Constantinum M.* à quo divisum fuit *Imperium Romanum* in *Oriente* & *Occidentale*: Prius tandem in *Turca* venit potestatem, captâ *Constantinopoli* Anno, 1444. Posteri-
us fuit vexatum à *Barbaris*, vindica-
tum verò ex parte à *Carolo Magno*, circa Annum *Christi* 800 & ita trans-
latum ad *Germanos*, unde appellatur
Romano Germanicum. *Quinta* à *Con-*
stantino M. usque ad *Carolum Ma-*
gnum. *Sexta* à *Carolo M.* usque ad
Ottonem III. Saxonem, ubi successio
obtinuisse scribitur. *Septima* ab
Ottone III. ad *Leopoldum I.* ubi inva-
luit Imperatorum *Electio*. Et, ab
hoc imprimis Tempore, inchoatur
Status Imperii Romano - Germanici
hodiernus.

Ne

Pagella quædam *vacua* relinqueren-
tur, pauca hæc *Axiomata* fue-
runt subjecta.

I.

Qui ob *Causam* dant, *Causâ* non
secutâ, possunt repetere.

Hinc

Hinc sequitur, quod *Electores & Status* possint ob causam fonticam Imperatorem *deponere*.

2. *Paria videntur, non fieri aliquid, vel non legitimo modo fieri*, Hinc collige, *Comitia Imperii citra consensum Electorum* indicta, esse quasi *Nulla*.

3. *Certissimi Juris est, Subditum esse eum, qui cogitur pati Judicium, & Superiorem, qui iudicat*. Hinc à *Quibusdam* infertur, *Regem Bohemiae* etiam Imperii Romano-Germanici esse *Subditum*.

4. *Caput membris suis dignius & prestantius est*. Hinc in Imperio Rom. Germ. quod *Statibus* licet, *Imperatori* non potest denegari.

5. *Vacuum non est, à quo quis non animo vacuandi recessit*. Item. *Absentia Possessionem non aufert*. Hinc, *absente Imperatore, Imperium vacare*, statim dici non potest.

FINIS.

1000

In Sexto Sociis
Cattis.

Helvetiis quod
ptimus isthic.

Nonus & O
proribus Utrig.

At Decimus C
di; recentet.

Undecimo in
transit.

Ultimus His
timus Idem est.

Modi, quibus

Imperatoris

* Aut Mbritus

se Abdicat ipsun

Octo Imperii

derni.

* Esto Mo

non Treverensis

Rex Bohem. Ba

atque Palatin.

Septem Elect

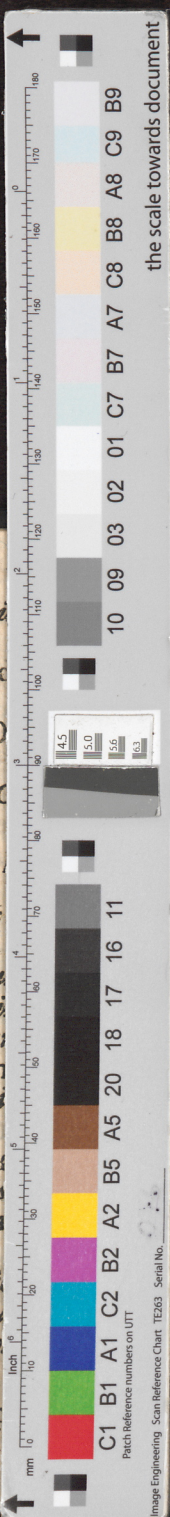
dum Aure

* Moguntina

loniensis.

Quilibet Imp

horum.

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.

Patch Reference numbers on UTT